Styrk de studerendes udbytte

Inspiration til at arbejde med de studerendes studieintensitet

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

Indhold

Forord 4

Studieintensitet: Hvad og hvorfor? 7

Introduktion til casene 10

1. Gode studievaner skal anlægges tidligt 11

2. Støt de studerendes selvstudie gennem rammesætning 20

3. Styrk studieintensiteten via nye undervisnings- og eksamensformer 32

4. Monitorering af studieintensitet sikrer værdifuld viden til udvikling af uddannelserne 42

Undersøgelsesdesign 52

Referencer 53

Forord

Studieintensitet er en vigtig indikator for de studerendes motivation. En motiveret studerende vil typisk studere mere og være tilbøjelig til at have et større læringsudbytte. Omvendt vil en lav studieintensitet oftest være et tegn på, at den studerende ikke får det fulde udbytte af læringsmulighederne. Dermed er studieintensitet et vigtigt parameter i udviklingen af uddannelsernes kvalitet.

Gennem de senere år har timetal på de videregående uddannelser været et tilbagevendende emne i den uddannelsespolitiske debat. Bølgerne går ofte højt, når politikere, uddannelsesinstitutioner, studerende m.fl. diskuterer, om der er nok undervisningstimer på de videregående uddannelser, og om de studerende selv investerer tilstrækkelig tid i deres studie. Debatten er bl.a. et udtryk for et stigende politisk fokus på, at de studerende gennemfører deres videregående uddannelser på normeret tid. Med fremdriftsreformen fra 2013 blev der fra politisk side indført nye rammer for aktiv studiegennemførelse samt foretaget ændringer i SU-systemet for at fremme tidligere færdiggørelse. I 2015 blev reformen justeret, hvilket bl.a. indebærer, at det i højere grad er op til den enkelte uddannelsesinstitution at sikre, at studieaktiviteten øges, således at det overordnede krav om en nedsættelse af den gennemsnitlige studietid med 4,3 måneder frem mod 2020 opfyldes.

EVA undersøgte i 2013/14, hvordan de videregående uddannelsesinstitutioner anvender ECTS-point på deres uddannelser. Undersøgelsen viste, at institutionerne ikke har sikkerhed for, at deres uddannelser er fuldtidsuddannelser, og at de ikke systematisk sikrer, hvad de enkelte ECTS-point dækker over.

Dette inspirationskatalog går skridtet videre og ser nærmere på, hvordan videregående uddannelser arbejder med studieintensitet. Katalogets formål er at give inspiration til greb og metoder, som uddannelsesinstitutionerne kan gøre brug af for at øge studieintensiteten hos de studerende. EVA har undersøgt og beskrevet forskellige konkrete eksempler på erhvervsakademiers, professionshøjskolers og universiteters indsatser for at øge studieintensiteten hos de studerende, dvs. den samlede tid, den studerende bruger på studiet.

Målgruppen er undervisere, pædagogiske konsulenter, studieledere, uddannelsesledere og andre med interesse for studieintensitet.

Dette inspirationskatalog giver et fingerpeg om forskellige spirende, positive tendenser. Det er min oplevelse, at uddannelsesinstitutionerne har en langt større opmærksomhed på studieintensitet og læringsudbytte nu, end da EVA for to år siden undersøgte, hvordan de videregående uddannelsesinstitutioner anvender ECTS-point på deres uddannelser. EVA's indledende indsamling af cases efterlod bl.a. det indtryk, at der på næsten alle videregående uddannelsesinstitutioner er sat udviklingsprojekter i gang. Casene i dette katalog er udvalgt med udgangspunkt i, at tiltagene har eksisteret længe nok til, at der er viden om deres virkning samt at denne er positiv. Fx kan vi se i to af casene, at førsteårsfrafaldet er faldet markant.

Undersøgelsen er en del af EVA's handlingsplan 2015 og er gennemført fra august 2015 til og med december 2015. Jeg vil gerne sige tak til de ledere, undervisere og studerende, der har medvirket i undersøgelsen.

Mikkel Haarder
Direktør

Albert Camus
BELLOW · HUMBOLDTS GÁVA
BK

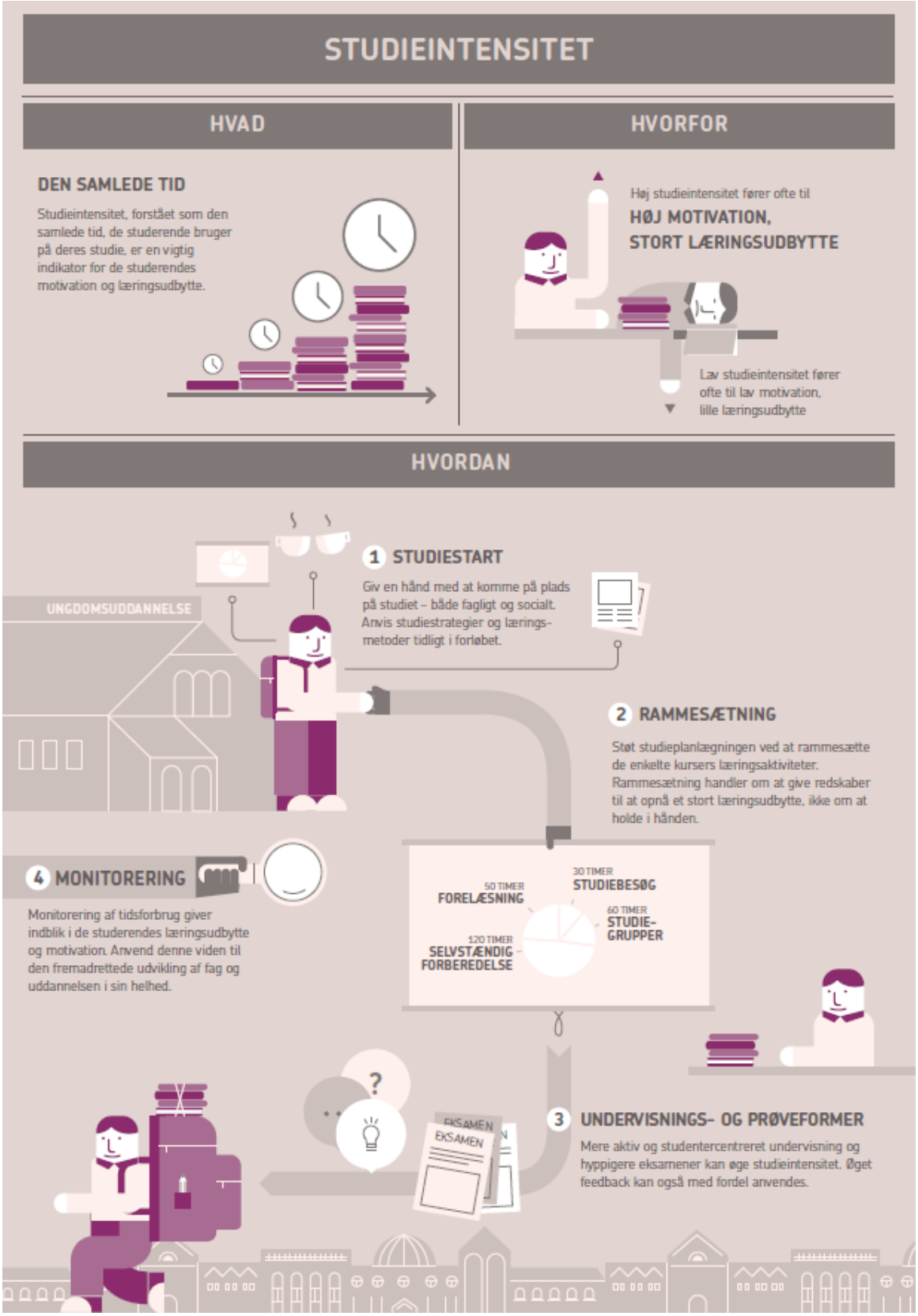
STUDIEINTENSITET
HVAD
HVORFOR
DEN SAMLEDE TID
Studieintensitet, forstået som den samlede tid, de studerende bruger på deres studie, er en vigtig indikator for de studerendes motivation og læringsudbytte.
Høj studieintensitet fører ofte til
HØJ MOTIVATION, STORT LÆRINGSUDBYTTE
Lav studieintensitet fører ofte til lav motivation, lille læringsudbytte
HVORDAN
UNGDOMSUDDANNELSE
1 STUDIESTART
Giv en hånd med at komme på plads på studiet – både fagligt og socialt. Anvis studiestrategier og lærings-metoder tidligt i forløbet.
2 RAMMESÆTNING
Støt studieplanlægningen ved at rammesætte de enkelte kursers læringsaktiviteter. Rammesætning handler om at give redskaber til at opnå et stort læringsudbytte, ikke om at holde i hånden.
50 TIMER FORELÆSNING
30 TIMER STUDIEBESØG
60 TIMER STUDIE-GRUPPER
120 TIMER SELVSTÆNDIG FORBEREDELSE
4 MONITORERING
Monitorering af tidsforbrug giver indblik i de studerendes læringsudbytte og motivation. Anvend denne viden til den fremadrettede udvikling af fag og uddannelsen i sin helhed.
3 UNDERVISNINGS- OG PRØVEFORMER
Mere aktiv og studentercentreret undervisning og hyppigere eksamener kan øge studieintensitet. Øget feedback kan også med fordel anvendes.
EKSAMEN
EKSAMEN

Studieintensitet: Hvad og hvorfor?

Studieintensitet, forstået som den samlede tid, de studerende bruger på deres studie, er en vigtig indikator for de studerendes motivation og læringsudbytte. Undersøgelser af de studerendes studieintensitet viser dog, at den gennemsnitlige studieaktivitet blandt studerende på de videregående uddannelser ligger markant under normen for et fuldtidsstudie.

Studieintensitet: den samlede tid brugt på studie

Der findes forskellige definitioner på studieintensitet, herunder hvor mange timer 1 ECTS-point svarer til. Vi definerer studieintensitet som den samlede tid, den studerende bruger på studiet, dvs. på undervisning, forberedelse, eksamen og aktiviteter på uddannelsen, der ikke er direkte relateret til et fag, fx foredragsarrangementer. Med hensyn til antal timer pr. point har vi valgt at lægge os op ad de fælles europæiske retningslinjer, som angiver, at 1 ECTS-point er lig 25-28 timer (for mere information, se boks 1).

Hvorfor interessere sig for studieintensitet?

Studieintensitet, forstået som den samlede tid, de studerende bruger på deres studie, er en vigtig indikator for de studerendes motivation. En motiveret studerende vil typisk studere mere og være tilbøjelig til at have en dybdegående læringstilgang, hvilket har en positiv sammenhæng med høj grad af læring. Andre undersøgelser peger på, at motiverede studerende præsterer bedre, har bedre studieoplevelser og har flere sociale relationer på studiet samt er mindre tilbøjelige til at blive studietrætte eller at falde fra.[1]

Det er vigtigt at bemærke, at der her er tale om den *typiske* studerende. Nogle studerende kan opnå et stort læringsudbytte uden at studere på fuldtid. For andre igen kan en høj studieintensitet være et udtryk for, at den studerende ikke har fået de rette instruktioner eller vaner med hensyn til at læse.

BOKS 1: HVAD FORSTÅR VI VED STUDIEINTENSITET?

Studieintensitet forstås som *den samlede tid, den studerende bruger på studiet*; dvs. på undervisning, forberedelse, eksamen og aktiviteter på uddannelsen, der ikke er direkte relateret til et fag, fx foredragsarrangementer.

Et passende niveau af studieintensitet er bestemt ud fra ECTS-normen, hvor et års fuldtidsstudie udgør 60 ECTS-point. De fælles europæiske retningslinjer fastlægger følgende:

1 ECTS-point = mellem 25 og 28 timer
60 ECTS-point = mellem 1.500 og 1.800 timer

Årsnormen svarer godt og vel til et almindeligt fuldtidsjob på 37 timer om ugen, da dette årligt svarer til 1.625 timer.

De danske videregående uddannelser har normalvis en kortere studieperiode og en længere ferieperiode sammenlignet med almindelige fuldtidsstillinger på 37 timer om ugen. Det betyder, at en studerende på et typisk studie skal studere mellem 40 og 48 timer om ugen for nå normen for et fuldtidsstudie på mellem 1.500 og 1.800 timer årligt.

[1] *Trowler 2010; Meriläinen 2014; Kyndt et al. 2014.*

FIGUR 1: DE STUDERENDES STUDIEINTENSITET, GENNEMSNITLIGT ANTAL TIMER PÅ EN UGE I UNDERVISNINGSÅRET

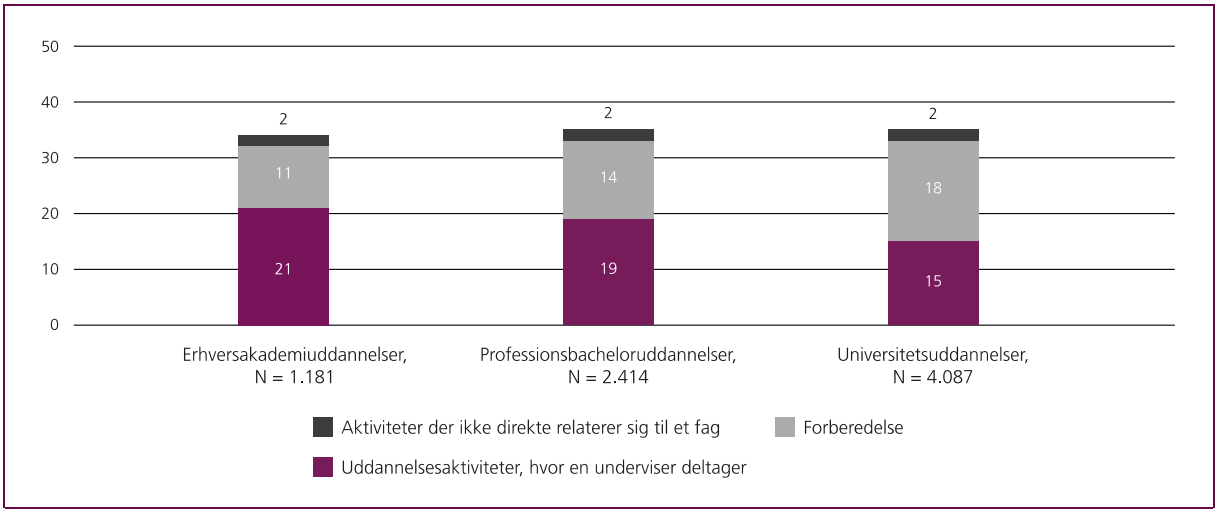

Kilde: Kvalitetsudvalget 2014.

TRE FORSKELLIGE LÆRINGSTILGANGE

Dybdegående læringstilgang: Den studerende er interesseret og engageret i opgaven og ønsker at forstå opgaven i en bredere kontekst. Denne læringstilgang er forbundet med et stort og kvalitetsbetonet læringsudbytte.

Overfladisk læringstilgang: Den studerende stræber efter at løse opgaven med mindst mulig indsats og er primært motiveret af frygten for at fejle eller dumpe. Den studerende er selektiv i opgaveløsningen og bruger udenadslære.

Strategisk læringstilgang: Den studerende inddrager teknikker fra både den dybdegående og den overfladiske læringstilgang. Den studerende er primært motiveret af at forbedre sine resultater.

Studerendes motivation er en kompleks størrelse, som påvirkes af en lang række faktorer. I litteraturen er man dog for længst gået bort fra tanken om, at motivation udelukkende skal ses som et indefra kommende personligt træk, der er stabilt og upåvirket af ydre forhold. I stedet ses de studerendes motivation som varierende i styrke afhængigt af både indefra kommende og udefra kommende forhold.[2] Uddannelsesinstitutionerne og underviserne har dermed mulighed for at påvirke de studerendes motivation og dermed studieintensitet via fx tilrettelæggelse af undervisningen, rammesætning mv.

De danske studerende studerer ikke på fuldtid

Undersøgelser af de studerendes studieintensitet viser, at den gennemsnitlige studieaktivitet blandt studerende på de videregående uddannelser ligger under normen for et fuldtidsstudie. Fx viser Udvalget for Kvalitet og Relevans i de Videregående Uddannelsers undersøgelse, at universitetsstuderende i gennemsnit bruger 35 timer om ugen på deres studier, jf. figur 1. Det er under de 40-48 timer, de studerende skal bruge for at nå op på fuldtid på årsbasis (jf. boks 2).

At de studerende ikke læser intensivt nok, genkendes også af uddannelsernes studie- og uddannelsesledere. 60 % angiver, at de er enige eller overvejende enige i, at der i dag er en passende studieintensitet på uddannelserne, mens det for studielederne på universitetsbacheloruddannelserne kun er 44 % af studielederne, der mener, at studierne er tilstrækkeligt intensive.[3]

[2] *Kyndt et al. 2011.*
[3] *Kvalitetsudvalget 2014: 21.*

FIGUR 2: UNIVERSITETSBACHELORERS STUDIEINTENSITET FORDELT PÅ HOVEDOMRÅDER, GENNEMSNITLIGT ANTAL TIMER PÅ EN UGE I UNDERVISNINGSÅRET

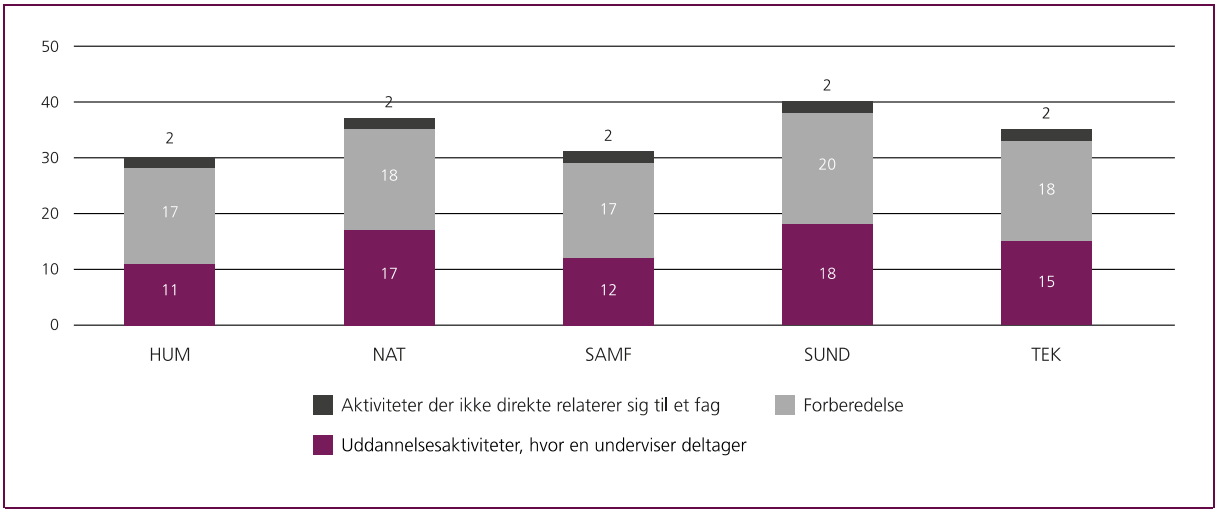

Kilde: Udvalget for Kvalitet og Relevans, 2014.

Stor forskel på tværs af hovedområder

Ser vi på tværs af hovedområderne, er der stor variation i de studerendes studieintensitet. På universiteterne varierer det fra 30 timer på de humanistiske uddannelser til 40 timer ugentligt på de sundhedsvidenskabelige uddannelser, jf. figur 2.

På professionsbacheloruddannelserne varierer studieintensiteten også på tværs af hovedområder fra i gennemsnit 29 timer om ugen på de pædagogiske uddannelser til 42 timer på designuddannelserne.

På erhvervsakademierne varierer studieintensiteten fra 32 timer ugentligt på de økonomisk-merkantile uddannelser til 37 timer på de bio- og laboratorietekniske uddannelser.

Løsningen er ikke bare at hæve timeantallet

Når man ser på de studerendes studieintensitet, ser det umiddelbart ud til, at jo flere undervisningstimer der er, jo højere er studieintensiteten. Det kan derfor være nærliggende at konkludere, at en hurtig løsning på den lave studieintensitet er at øge antallet af undervisningstimer. Men det er en dyr løsning, samtidig med at forskning peger på, at flere undervisningstimer ikke nødvendigvis er ensbetydende med, at de studerende samlet set bruger mere tid på deres studie.

En undersøgelse, der bygger på 7.919 studerendes selvrapporterede tidsforbrug på Aarhus Universitet, viser, at der er en negativ og statistisk signifikant sammenhæng mellem det antal timer, de studerende rapporterede at bruge på deltagelse i undervisning, og det antal timer, de studerende rapporterede at bruge på at forberede sig. For hver time yderligere brugt på undervisning falder tiden brugt på forberedelse i gennemsnit med 14 minutter.

Mellem hovedområder er der i tråd med tidligere undersøgelse som fx Kvalitetsudvalgets en stor variation i studieintensiteten, og natur- og sundhedsvidenskabelige studerende har en højere studieintensitet. Undersøgelsen viser dog også, at den negative effekt mellem undervisningstimer og forberedelse varierer alt efter uddannelse, samt at der generelt er en meget stor spredning i studieintensitet på tværs af studietrin og køn. Studiet konkluderer dermed, at der ikke er grund til at antage, at flere undervisningstimer i sig selv forøger studieintensiteten.[4]

[4] *Herrmann et al. 2015.*

Introduktion til casene

I dette inspirationskatalog præsenterer vi ni cases, som alle har haft til formål at øge de studerendes studieintensitet. De ni cases er relateret til et af de fire områder, hvor det er relevant at sætte ind med hensyn til at øge studieintensiteten:

1. Studiestart

- SDU: Fokus på god studiestart sikrer engagerede studerende, side 12.
- UCC: Tydelige rammer for studiegrupper styrker de studerendes selvstudie, side 15.

2. Rammesætning

- Professionshøjskolerne: Introduktion til studieaktivitetsmodellen, side 19.
- UC Lillebælt: De studerendes gøres ansvarlige for egen læring, side 21.
- RUC: Tydelige forventninger til arbejdsindsatsen giver de studerende et øget fokus på deres egen læring, side 24.

3. Nye undervisnings- og eksamensformer

- Cphbusiness: Ny struktur og pædagogik skaber højere studieintensitet og mindre frafald, side 29.
- EA Dania: Ny undervisningsstruktur giver høj studentertilfredshed, mindre frafald og højere karakterer, side 32.

4. Monitorering

- Måling af studieintensitet på professionshøjskolerne og erhvervsakademierne, side 37.
- Studiebarometeret i Norge, side 40.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at casene i inspirationskataloget er udviklet specifikt til den uddannelsesmæssige sammenhæng, de indgår i. Fx er humanioramodellen udviklet specifikt til at løse de udfordringer, Syddansk Universitet (SDU) havde på humaniora. Casene er tænkt som inspiration til udvikling af indsatser og skal således tilpasses til den specifikke kontekst. I den forbindelse kan det være vigtigt at overveje følgende spørgsmål:

- Hvordan er de studerendes tidsforbrug på vores institution/uddannelse?
- Hvad kendetegner uddannelsen med hensyn til fx valgfrihed?
- Hvad kendetegner vores studerende?
- Er der nogen gruppe af studerende, som vi særligt ønsker at ramme?
- Hvad kendetegner vores undervisere og deres tilgang til de studerendes studieintensitet?

BOKS 2: SÅDAN HAR EVA FUNDET FREM TIL CASES

Via deskresearch og kontakt til rektorforeningerne og de enkelte videregående uddannelsesinstitutioner, der har gjort erfaringer med tiltag til at øge studieintensiteten, identificerede EVA en række mulige cases på stort set alle videregående uddannelsesinstitutioner. Vi har derefter gennemført interview med projektlederen på alle de indrapporterede cases. De endelige cases er udvalgt på baggrund af tre kriterier. Kriterierne havde til formål at sikre en vis bredde i de udvalgte eksempler, så inspirationskataloget har relevans for uddannelsesledere m.fl. fra en bred vifte af videregående uddannelser. Kriterierne er som følger:

1. Indsatsens specifikke formål er at øge studieintensiteten. Øget studieintensitet er dermed ikke blot et biprodukt, men hovedformålet med indsatsen.
2. Indsatsen har haft en dokumenteret eller oplevet effekt.
3. Indsatsen har haft fokus på et eller flere af de tre områder identificeret i litteraturstudiet: Den første tid på en videregående uddannelse, rammesætning og undervisnings- og eksamensformer.

1. Gode studievaner skal anlægges tidligt

Studerende på de videregående uddannelser oplever forskellige udfordringer med overgangen fra en gymnasial uddannelse til en videregående uddannelse – dvs. det at gå fra at være elev til at være studerende. De studerendes første oplevelser på uddannelsen kan have stor betydning for deres fortsatte tilgang til det at være studerende. I dette kapitel ser vi nærmere på den første tid på en videregående uddannelse og præsenterer to forskellige tiltag, der har fokus på at give de studerende gode studievaner.

Brug for støtte i overgangen fra elev til studerende

Studerende på tværs af de videregående uddannelser oplever en række generelle udfordringer i forbindelse med den første tid på studiet. Som nystartet studerende skal man lære miljøet på uddannelsen at kende, blive fortrolig med kulturen og udvikle en studiestrategi, der matcher kravene og forventningerne på uddannelsen.

Studier, der har undersøgt, hvilke udfordringer studerende møder i løbet af det første studieår, finder bl.a., at de studerende kan opleve, at der er uklarhed omkring studiets forventninger til deres indsats, at de har svært ved at håndtere balancen mellem studietid og fritid, og/eller at de mangler social kontakt til de øvrige studerende. Dette kan føre til manglende motivation til undervisningen, utilfredshed med studiet og i sidste ende frafald.[5] Omvendt peger forskningen på, at hvis de studerende lærer at indarbejde gode og produktive studiestrategier tidligt i studiet, kan det have positiv betydning for de studerendes læring og tilfredshed med studiet, hvilket forskning har vist, har en positiv sammenhæng med høj studieintensitet.[6]

Det er ikke ualmindeligt, at de studerende oplever, at de selv må lære sig kunsten at studere, dvs. at studere på den bedst mulige måde i forhold til uddannelsens læringsmål. Imidlertid peger forskningen på, at uddannelsesinstitutionerne spiller en helt central rolle og må tage en del af ansvaret for at anvise studiestrategier og læringsmetoder, som de studerende kan tilpasse til deres egen måde at lære på tidligt i studiet.[7] Derudover viser forskningen, at uddannelserne kan udvikle strategier, som kan hjælpe de studerende med at tilpasse sig det nye sociale og faglige miljø på studiet. Særligt er det vigtigt, at uddannelsen understøtter, at de studerende tidligt i studiet lærer at tage kontrol over deres egen læring og deres åbenhed for at deltage aktivt i studiets læringsaktiviteter (Nicol 2009: 335).

Forskningen peger på to centrale forhold, som er vigtige med hensyn til at sikre, at de studerende får tillagt sig produktive studievaner i løbet af det første studieår. Først og fremmest er det vigtigt, at underviseren giver klare instruktioner om en given opgaves udførelse og tydeligt afklarer forventninger til, hvordan opgaven skal løses. Her er det særligt vigtigt, at underviseren afklarer, hvor grundigt opgaven forventes at udføres, samt giver et realistisk bud på, hvor lang tid opgaven vil tage. Det andet forhold, som er særlig vigtigt tidligt i studiet, er, at de studerende får feedback på deres faglige indsats. Der er mange typer af feedback, som kan være relevante, men vigtigst er det, at feedbacken er centreret om de studerendes læringsproces og ikke om selve niveauet for deres præstation.[8]

Cases:

SDU: Fokus på god studiestart sikrer engagerede studerende

UCC: Tydelige rammer for studiegrupper styrker de studerendes selvstudie

[5] *Nicol 2009: 335.*
[6] *Kolari et al. 2006.*
[7] *Hansen 2015; Nicol 2009.*
[8] *Nicol 2009; Kolari et al. 2006; Scully 2014.*

SDU: Fokus på god studiestart sikrer engagerede studerende

For lav studieintensitet og for stort frafald gjorde, at SDU i 2014 vedtog principper for studiestart. Parallelt hermed har SDU udformet en fælles pædagogisk profil, der fokuserer på aktiv læring for de studerende fra deres første studieår. Det Humanistiske Fakultet (HUM) kæmpede i højere grad end de andre fakulteter med udfordringerne og har – som led i implementeringen af SDU's overordnede principper – udformet en særlig humanioramodel for aktiv læring og aktiverende undervisning. Undervisere og studerende er overvejende positive, og det er håbet, at de gode vaner vil følge de studerende i resten af deres studietid.

Studiestartsprincipper sikrer god studiestart
Et godt studiestartsforløb er ifølge SDU afgørende for at tackle universitetets udfordringer med at få færre studerende til at falde fra og at få en større del af de studerende til at gennemføre på normeret tid. Derfor skal alle studiestartsforløb på SDU efter sommerferien i 2015 følge centralt vedtagne principper for studiestarten:

"Idet en god, faglig og social introduktion til uddannelsen er afgørende for, at de studerende trives på studiet og undgår at falde fra eller blive forsinket, ønsker universitetet at sikre et godt introduktionsforløb for alle studerende."
Principper for studiestarten, SDU

Ud fra devisen, at det er vigtigt at tage fat i de studerende med en for lav studieintensitet tidligt, da de ellers får svært ved at gennemføre studiet i længden, monitoreres de studerendes studieaktivitet i studiestarten. Og udebliver de studerende fra for mange aktiviteter i de første uger, så kontakter studievejlederne de studerende. De får her klar besked om, at de forventes at øge deres aktivitetsniveau markant.

Nogle uddannelser på HUM har gjort konsekvenserne endnu tydeligere. Her føres protokol over de studerendes tilstedeværelse. Møder de ikke op til eksempelvis 80 % af undervisningen eller til bestemte aktiviteter, så får de ikke lov at gå til eksamen.

I studiestartsprincipperne anbefales en studiestartsprøve, der tester de studerendes studieaktivitet som hjemlet i bekendtgørelsen. På HUM bruges studiestartsprøven

BOKS 3: TILTAGET KORT FORTALT

Principper for studiestarten på SDU

Institution: Syddansk Universitet
Uddannelse(r): alle studiestartsforløb på SDU
Antal studerende, der er omfattet: ca. 5.500 i 2015
Igangsat: fra og med studiestart i sommeren 2015 (alle uddannelser)

Hvorfor blev projektet igangsat?:

- For at integrere alle nye studerende på bedste vis i det faglige og sociale liv på deres nye studie
- For at hjælpe internationale studerende og studerende fra ikke-akademiske hjem til at knække den akademiske kode
- For på denne måde at sikre gennemførelse på normeret tid
- For at mindske frafaldet.

Strukturen:
Alle studiestartsaktiviteter på SDU skal følge principperne for studiestarten på SDU. Principperne indeholder både krav og anbefalinger. Foruden hvad der nævnes i teksten, er det eksempelvis obligatorisk, at alle nye studerende kommer på et studiestartsforløb, og at det for internationale studerende skal foregå på engelsk. Der ligger også krav om en elektronisk velkomstpakke med obligatorisk indhold til alle nye studerende, introduktion og vejledning i centrale IT-værktøjer og praktiske ting som printere, adgangskort og studieordninger. Der er krav om undervisning i akademisk studieforberedelse og uddannelse af alle tutorer. En ansvarsfordeling for principper og delprincipper er også klart angivet.

på langt størstedelen af fakultetets BA-uddannelser. Prøven skal tages 14 dage efter studiestart. Studiestartsprøvens indhold varierer fra studie til studie, men kan fx være en test af, om de studerende har kendskab til studieordningens indhold og opbygning samt andre studierelevante forhold, der er gennemgået i løbet af studiestarten, såsom metoder til akademisk studieforberedelse. Dumper de studerende til studiestartsprøven, har de én reeksamen få dage efter den første eksamen, og dumper de også til den, så udmeldes de af studiet inden 1. oktober.

HUM kæmper med særlige udfordringer
HUM oplevede i højere grad end resten af universitetet problemer med en lav studieintensitet og et stort frafald. Derfor valgte fakultetsledelsen at sætte særligt fokus på dette i forbindelse med fakultetets udmøntning af SDU's fælles pædagogiske profil om aktiv læring, som al undervisning på SDU skulle følge efter sommerferien 2015. Ledelsen implementerede de overordnede principper i form af den såkaldte humanioramodel. Hovedideen i humanioramodellen er, at fakultetsledelsen, studielederne, studievejlederne og underviserne på forskellige måder skal tage mere tydeligt ansvar for at aktivere den studerende:

> Underviseren skal i langt højere grad gå ind og rammesætte de studerendes tid mellem de klassiske undervisningsgange.
> Lars Binderup, prodekan

Fakultetsledelsen har hentet inspirationen til modellen i professionshøjskolernes studieaktivitetsmodel, der består af fire kategorier for studieaktivitet (for mere information, se casen " Professionshøjskolerne: Introduktion til studieaktivitetsmodellen"). Den første kategori er studieaktiviteter, hvor både underviser og studerende er til stede, og hvor underviser styrer aktiviteten. Den klassiske forelæsning er et godt eksempel. Den anden kategori er også styret af underviser, men kun studerende er til stede. Et eksempel er løsning af øvelsesopgaver. I den tredje kategori er både underviser og studerende til stede, men her styrer de studerende aktiviteten. Dette kan være gruppeoplæg. I aktiviteter i den sidste kategori deltager kun studerende, og de styrer også aktiviteten. Her finder vi fx læsegrupper. Selv i læsegrupper er de studerende dog ikke overladt til sig selv, men tværtimod er deres aktiviteter i høj grad styret af studieledelserne og underviserne:

BOKS 4: TILTAGET KORT FORTALT

Humanioramodellen

Institution: Det Humanistiske Fakultet, Syddansk Universitet
Uddannelse(r): fakultetets bacheloruddannelser
Antal studerende, der er omfattet: ca. 1.600 i 2015
Igangsat: sommeren 2014 (pilotprojekter på forskellige uddannelser i foråret 2015).
Fra og med studiestart i sommeren 2015 (alle uddannelser)

Hvorfor blev projektet igangsat?:
- For at lette overgangen fra at være elev til at være studerende
- For at øge studieintensiteten
- For at øge andelen af studerende, der gennemfører studiet på normeret tid
- For at mindske frafaldet.

Strukturen:
Humanioramodellen er nu indskrevet i studieordningerne for alle bacheloruddannelser på HUM på SDU. I studieordningerne skal det herudover dokumenteres, at alle fire kategorier for studieaktivitet i modellen er indtænkt i undervisningen i de forskellige fag. Underviserne har ansvar for at aktivere og støtte de studerende i alle fire kategorier samt klart at kommunikere forventningerne til de studerende i forbindelse med de forskellige studieaktiviteter. Målet er at fremme de studerendes aktivitet og studieintensitet. Modellen bygger på en antagelse om, at studerende lærer mere og bedre ved at være mere aktive.

Økonomien:
400.000 kr. sat af til projektet samt en del timer til at udvikle undervisningen.

"I vores skema er der blevet sat specifikke timer af til læsegrupper. Netop fordi læsegrupper er obligatoriske, er de blevet lagt ind i vores skema, så vi på forhånd vidste, hvornår vi skulle mødes i de her læsegrupper […] Der kan fx stå i skemaet: '10.00-12.00 humanistisk videnskabsteori – læsegruppe'"
Litteraturvidenskabsstuderende

Fortæl de studerende, hvad der forventes af dem
Humanioramodellen handler i høj grad om at italesætte, hvad det kræver af den studerende at læse på et universitet. Underviserne skal derfor indtænke modellens fire kategorier i undervisningen, og de skal tydeliggøre for de studerende, hvad de forventer af dem i de forskellige undervisningsaktiviteter, og hvor mange timer de forventer, at de studerende bruger på det. Samtidig med at underviserne italesætter de faglige forventninger til de studerende, er de studerende i studiestartsforløbet også blevet undervist i studieteknik og i at få mest muligt fagligt udbytte af alle de forskellige former for studieaktivitet.

"På introdagene havde vi en hel dag om gruppedynamik, altså om, hvordan man fungerer i læsegruppe og får tingene til at gå op i en højere enhed. Herudover har instruktorer holdt en række oplæg om forskellige former for studieteknik."
Litteraturvidenskabsstuderende

På den måde er der ifølge HUM-ledelsen en god sammenhæng mellem humanioramodellen og principper for studiestart, da modellen sikrer, at principperne bruges af de studerende hele året.

Det er godt, at nogen tager hånd om én
Tiltaget er endnu for nyt til, at man kan sige noget om effekten af humanioramodellen på de studerendes frafald og studieintensitet. Dog er både de studerende i studienævnene og underviserne på HUM overvejende

positive. Som eksempel kan nævnes en litteraturvidenskabsstuderende, som sidste år begyndte på et tilsvarende studie på KU, men droppede ud. Hun gav udtryk for, at hun ikke syntes om i så høj grad at være overladt til sig selv, som tilfældet var på studiet på KU. Centralt i hendes positive oplevelse står de obligatoriske sammensatte læsegrupper. I det hele taget giver hun ikke udtryk for, at humanioramodellens fastsatte rammer og styring af de studerendes studieaktiviteter er et problem for hende – tværtimod:

"Det har hjulpet mig. Det er et studie, hvor man skal læse meget selv, så det er fedt med studiegrupper. Fedt at diskutere tekster et par gange hver uge. Nogen tager hånd om én, man er ikke på egen hånd – det er rart, at der er nogen, der skubber på i den anden ende."
Litteraturvidenskabsstuderende

Selvom de studerende giver udtryk for, at modellen er en hjælpende hånd, så har der bestemt været omkostninger forbundet med at udvikle og implementere humanioramodellen. Foruden de 400.000 kr. afsat til projektet har projektet tæret på undervisernes tidsressourcer, men HUM-ledelsen fandt udfordringerne på HUM tilstrækkeligt store til, at det kan forsvare en så forholdsvis dramatisk reform. På trods af den generelle opbakning til Humanioramodellen er der dog kritiske røster:

På SDU har der været modstand blandt underviserne mod det, som ofte bliver kaldt skolarisering. Kritikken lyder, at hvis undervisere og andre sætter meget konkrete rammer op for de studerende, hele tiden giver dem konkrete opgaver, de skal løse etc., så er tanken, at de ikke opøver selvstændighed – evnen til selvstændigt at planlægge arbejde – og det skaber en ekstern motivation i stedet for en intern motivation, som jo egentlig skulle drive værket. Prodekan Lars Binderup er dog ikke selv enig i kritikken. Selvstændighed kommer ikke af at blive kastet ud i universitetsstudier uden de rigtige forudsætninger, som det var førhen. Humanioramodellen hæmmer ifølge ham ikke de studerendes udvikling af selvstændighed. Den primære effekt af modellen er, at de studerende får redskaber til at øge deres læring og selvstændighed.

UCC: Tydelige rammer for studiegrupper styrker de studerendes selvstudie

Samarbejdet i studiegrupper spiller en central rolle i de studerendes studie på læreruddannelsen i UCC. Den samarbejdspraksis, de studerende har i studiegrupperne, er afgørende for deres uddannelse og en vigtig forberedelse til lærerprofessionaliteten. Derfor har UCC sat fokus på at skabe bedre rammer for studiegrupperne fra dag 1. Resultatet er, at de studerende trives bedre og har øget deres tidsmæssige prioritering af arbejdet i studiegrupper.

Flere gruppeopgaver styrker studiegruppens rolle
Efter reformen af læreruddannelsen er der flere gruppeopgaver som fx modulprøver, løbende delprodukter, kompetencemålsprøver mv., som skal løses i studiegrupperne. Samtidig oplever undervisere og vejledere, at de studerendes trivsel i deres studiegruppe er essentiel for at sikre fastholdelse og studieglæde:

> Der sker en heftig in- og eksklusion i studiegrupperne, som bl.a. bunder i, hvor bekendte de studerende er med uddannelseskulturen. Vi vil gerne skabe en samarbejdskultur, som er eksplicit og gennemsigtig gennem en rammesætning af studiegruppernes samarbejdspraksis ved studiestart på læreruddannelsen.
>
> Lisbet Rask, projektleder og underviser

Samarbejde i studiegrupper er en praksis, som skal styrkes gennem vejledning og undervisning, hvis det skal erhverves som en professionel kompetence. Ellers udvikler og etablerer de studerende ikke et fagsprog for den praksis, de har, når de samarbejder. UCC sætter fokus på, at de studerende som kommende lærere er

BOKS 5: UDVIKLINGSPROJEKTET KORT FORTALT

Facilitering af arbejdet i studiegrupperne

Institution: UCC
Uddannelse(r): professionsbachelor som lærer i folkeskolen
Antal studerende, der er omfattet: UCC optager ca. 400 folkeskolelærerstuderende om året
Igangsat: August 2014

Hvorfor blev projektet igangsat?:
- For at give de studerende erhvervskompetencer
- For at styrke professionaliteten i samarbejdet internt i de studerendes studiegrupper og dermed øge læringspotentialet
- For at øge trivslen i studiegrupperne og skabe bedre rammer for et samarbejde, som øger de studerendes tidsmæssige prioritering af arbejdet i studiegrupper
- For at styrke kommunikationen mellem de studerende ved at opstille klare rammer, støtte og minimums-forventninger
- For at modvirke dårlig trivsel i studiegrupperne, som kan lede til frafald.

Strukturen:
De studerende bliver på første semester inddelt i studiegrupper. Der gennemføres i alt tre forelæsninger om samarbejdet i studiegrupperne. Forelæsningerne er en del af "Intromodulet – at være og blive lærer", som de studerende har på første semester. Mellem hver forelæsning skal de studerende i deres studiegruppe løse forskellige opgaver, der har fokus på samarbejdet og kommunikationen i studiegruppen. Der er endvidere skemalagt to gange to timers studiegruppearbejde om ugen.

Studiegrupperne kan få hjælp til udfordringer forbundet med arbejdet i studiegruppen hos deres undervisere, hos studievejledning eller hos studiegruppetjenesten, som er en særlig tjeneste oprettet med det formål at støtte håndteringen af konflikter i studiegrupperne

Økonomien:
Facilitering af arbejdet i studiegrupperne er blot en indsats ud af flere, og det er derfor ikke muligt at isolere budgettet for denne ene indsats. Det samlede budget var på 200.000 kr.

lige så faglige i samarbejdet med kolleger eller med-studerende, som de er, når de underviser elever.

Gode samarbejdskompetencer er en del af lærerjobbet

På første semester afholder underviserne tre forelæsninger med fokus på samarbejdet i studiegrupperne. De studerende bliver præsenteret for en konkret tilgang til mødeledelse og kommunikationsteoretiske optikker på samtalen i mødet. Derudover bliver de studerende bedt om at filme fem minutter af et studiegruppemøde og analysere det ud fra kommunikationsteoretiske perspektiver og undersøge, hvad der er styrkerne ved deres samarbejdspraksis. Forelæsningerne og arbejdet i studiegrupperne er ikke blot et appendiks til undervisningen, men en central del af læreruddannelsen:

"Samarbejdspraksis er lige så meget lærerfaglighed som at undervise elever i et klasselokale. Samarbejde med lærere, forældre og andre er en stor del af lærernes hverdag. Og man kan lære at samarbejde bedre."
Morten Birk Hansen, projektleder og underviser

BOKS 6: KORT OM STUDIEAKTIVITETSMODELLEN

Den studerendes arbejde på professionsuddannelserne opgøres i en studieaktivitetsmodel. Modellen har fire kategorier spændende fra skemalagte undervisningsaktiviteter rammesat af en underviser, hvor underviser og studerende er til stede i et undervisningslokale, til aktiviteter initieret af de studerende selv og uden deltagelse af underviser. Det er ingen hemmelighed, at det kan være vanskeligt at få studieaktiviteten i alle kategorier til at fungere, og det er især aktiviteterne i de to kategorier, hvor det ikke er en underviser, der rammesætter arbejdet, der nogle gange halter.

Der er ifølge projektlederne et stort læringspotentiale i at lade de studerende lære af de konflikter og samarbejdsvanskeligheder, som de oplever som led i deres gruppearbejde.

"Vi søger at styrke blikket for, at vanskeligheder i samarbejdet kan håndteres professionelt. På den måde søger vi at styrke konflikttolerancen og modet til at være fagligt uenige internt i studiegruppen."
Morten Birk Hansen, projektleder og underviser

"Mere struktur, mindre føleri"
Det er UCC's egen betegnelse for det øgede fokus på studiegruppearbejde. Underviserne vil gerne fremme en proces, hvor arbejdet i studiegrupperne ikke handler om, hvem de studerende bedst kan lide, men hvordan de får mest ud af arbejdet i studiegruppen:

"Vi vil gerne lære dem at skille det med at være social i privat sammenhæng fra det at være social i professionel sammenhæng. Hvis studiegrupperne er sammensat alt efter, hvem de studerende godt kan lide privat, vil de søge konsensus og enighed. De skal lære, at det er en læringspointe i sig selv, at de ikke er enige. Vi skal hjælpe dem til at skabe rammer, hvor de kan dyrke uenigheden."
Lisbet Rask, projektleder og underviser

På læreruddannelsens første semester på UCC sammensætter underviserne studiegrupperne gennem lodtrækning. UCC har desuden valgt, at de studerende skal samarbejde ud fra en fast struktur i de første tre måneder. Herefter vælger de studerende selv, hvordan de fremadrettet vil rammesætte møderne i studiegruppen.

Minimumskriterier løser freerider-problematik
Der er en klar forventning om, at de studerende deltager i studiegruppemøder og bidrager til løsning af gruppeopgaver mv. Der er fx skemalagt to gange to timers

BOKS 7: MINIMUMSKRAV FOR STUDIEGRUPPEN

Uddrag af papir, der udleveres til de studerende:
Som deltager i en studiegruppe er der nogle minimumskrav, vi i UCC stiller for deltagelsen i gruppen. Det betyder, at hvis du deltager mindre, end hvad der er beskrevet som kriterier nedenfor, deltager du ikke tilstrækkeligt til at blive registreret på din gruppes produktion af obligatoriske produkter.

Minimumskravene er formuleret i samarbejde mellem studerende, undervisere og ledelse UCC.

Hvad er minimumskriterier for deltagelse i studiegruppen?:
- Man skal have en deltagelse på over 70 % ved studiegruppens møder, ellers kan man ikke blive registreret på gruppens produktion af obligatoriske produkter.
- Man møder forberedt op til møderne i studiegruppen, dvs. at man har læst de tekster, der er relevante i forhold til, hvilken opgave studiegruppen skal arbejde med. Man bidrager med de opgaver, man påtager sig i gruppen.
- Man skal abonnere på Artikelbasen og i øvrigt skaffe sig de bøger, som er et krav fra underviserne.
- Hvis holdet bruger Facebook eller andre sociale medier, bruges disse kun til sygemeldinger. Man har ansvar for at holde sig orienteret om undervisning, og opgaver på Portalen.
- Man har ansvar for at holde sig orienteret i forhold til alle relevante oplysninger på portalen generelt.

Kilde: UCC.

studiegruppearbejde om ugen. De studerende, underviserne og ledelsen på UCC har endvidere udarbejdet en række minimumskrav til den enkelte studerendes deltagelse i studiegruppen (se boks 7). Et af kravene er, at den studerende skal have deltaget i mindst 70 % af møderne for at blive registreret på gruppens produktion af obligatoriske produkter.

Med minimumskravene i hånden bliver det lettere for de studerende at konfrontere en studerende, hvis dennes indsats ikke er god nok. Det er en måde at sætte fokus på freerider-problematikken på – at der er nogle studerende, som ikke i tilstrækkelig grad bidrager i forbindelse med udarbejdelse af eksamensopgaver mv.

UCC har også etableret en studiegruppetjeneste, som støtter studiegrupper i konflikt og kvalificerer et fortsat samarbejde. Konflikter i studiegrupper kan føre motiverede studerende til at miste ønsket om at fortsætte på uddannelsen:

Studiegruppetjenesten består af to undervisere, der begge har stor viden om samarbejde og konflikthåndtering. Hvis en gruppe har problemer, kan den booke en tid hos studietjenesten, hvor den kan få rådgivning. Studiegruppetjenesten bliver kaldt "skilsmissecentralen" blandt de studerende, fordi det er en forudsætning, at man booker en tid til samtale, inden en gruppe kan opløse sig selv.

Velfungerende studiegrupper øger intensiteten
Både undervisere, ledelse og studerende oplever, at studiegrupperne i dag fungerer langt bedre end før. Selvom studiegruppetjenesten er fuldt booket, oplever underviserne, at de studerende har færre konflikter, og samarbejdet glider meget lettere. Og der, hvor der er konflikter, bliver der langt hurtigere taget hånd om det og fundet en løsning.

Både undervisere og studerende oplever, at de studerende har øget deres tidsmæssige prioritering af arbejdet i studiegrupper og får langt mere ud af deres arbejde i grupperne:

"Der går mange historier om studiegrupper, der er endt galt. Det går ud over, hvor meget tid man bruger sammen, hvis der er konflikter hele tiden, og i sidste ende også, hvad man lærer. Jeg bruger selv meget tid med min gruppe. Og vi bruger aktivt de redskaber, vi har fået."
Studerende

2. Støt de studerendes selvstudie gennem rammesætning

På de videregående uddannelser udgør selvstudie oftest den største del af de studerendes studieaktivitet. For at støtte de studerendes selvstudie kan underviserne og uddannelserne arbejde med øget rammesætning. I dette kapitel ser vi nærmere på forskellige greb og metoder og præsenterer tre forskellige tiltag, der har fokus på øget rammesætning af de studerendes selvstudie.

Underviseren skal rammesætte læringsaktiviteter

På de videregående uddannelser udgør selvstændig forberedelse oftest den største del af de studerendes studieaktivitet. Det betyder, at de studerende det meste af tiden selv skal strukturere deres studie i overensstemmelse med undervisningens og kursets overordnede læringsmål. Derfor afhænger den studerendes læring i høj grad af, hvordan den studerende arbejder mellem undervisningstimerne.

Det er en almindelig opfattelse blandt undervisere på videregående uddannelser, at mange studerende ikke forbereder sig grundigt nok til undervisningen, eller at de studerende ikke forbereder sig på den rigtige måde.[9] Mange steder er de studerende langt hen ad vejen selv ansvarlige for at knække koden for, hvordan man studerer og lærer bedst muligt. Undersøgelser viser dog, at uddannelsen og underviserne kan gøre en del for at støtte de studerende. En måde er at rammesætte kursets læringsaktiviteter, som indgår i både undervisningen og de studerendes forberedelsestid. Rammesætningen af undervisning og forberedelsestiden handler bl.a. om, at underviseren opstiller rammer for den studerendes studiearbejde før, under og efter undervisningen. Ønsket er, at de studerende organiserer deres læringsarbejde og studerer på den måde, som bedst muligt understøtter dybdelæring (for mere info, se side 8). Dermed sigter underviseren mod at påvirke og kvalificere de studerendes studie- eller læringsstrategier.[10]

Rammesætning kan ske på mange måder. Det kan eksempelvis gøres, ved at underviseren eksplicit angiver bestemte studieaktiviteter, som den studerende forventes at udføre under sin forberedelse, samt giver tidsangivelser for, hvor meget tid der skal bruges på den givne aktivitet.

De studerende skal ikke holdes i hånden

Øget rammesætning handler ikke om skolarisering eller elevgørelse. Det er stadig den studerendes eget ansvar at forberede sig til undervisningen mv. Det er derfor vigtigt, at man som underviser – evt. i dialog med andre undervisere – adresserer problematikken med hensyn til, hvor grænsen går.

Cases:

Professionshøjskolerne: Introduktion til studieaktivitetsmodellen

UC Lillebælt: De studerende gøres ansvarlige for egen læring

RUC: Tydelige forventninger til arbejdsindsatsen giver de studerende et øget fokus på deres egen læring

[9] *Hansen 2015: 232; EVA 2015.*
[10] *Hansen 2015; Kolari et al. 2006.*

Professionshøjskolerne: Introduktion til studieaktivitetsmodellen

Studieaktivitetsmodellen er et resultat af timetals-diskussionen på de videregående uddannelser. Professionshøjskolerne ønsker med modellen at tydeliggøre, at selvom den traditionelle klasserumsundervisning, som timetalsdiskussionen ofte handler om, er en vigtig aktivitet, så kan den ikke stå alene.

Traditionel klasseundervisning kan ikke stå alene
Studieaktivitetsmodellen blev indført i 2012 på pædagoguddannelsen og er siden rullet ud på alle uddannelser på professionshøjskolerne. Modellen er et resultat af timetalsdiskussionen på de videregående uddannelser, og professionshøjskolerne ønsker med modellen at tydeliggøre, at den traditionelle klasserumsundervisning er en vigtig aktivitet, men at den ikke kan stå alene. Modellen består af fire kategorier, hvoraf det kun er en af de fire, som har fokus på den mere traditionelle undervisning som forelæsninger og holdundervisning. De andre tre kategorier dækker over andre studieaktiviteter som fx praktikophold, forberedelsestid og studiegruppearbejde.

> Studieaktivitetsmodellen sætter fokus på, at man som uddannelse skal skabe en ramme for de studerendes læring – at støtte dem i, at det at være studerende er mere og andet end at gå til undervisning.
>
> Underviser

Vi vil her blot beskrive modellen, mens eksempler på konkret brug af studieaktivitetsmodellen kan ses i den næste case.

Redskab til forventningsafstemning
Ideen med studieaktivitetsmodellen er at give alle uddannelser et enkelt redskab, som de kan bruge til at forventningsafstemme med de studerende. Fx kan modellen udleveres til de studerende i forbindelse med opstart af et modul, hvor underviseren gennemgår modulets/fagets læringsmål, så det bliver tydeligt for de studerende, hvad de forventes at lære, og hvilke forventninger der er til deres indsats. Et eksempel er modul 1, "Sociale problemer og socialt arbejdes praksis", på socialrådgiveruddannelsen på UC Sjælland. Modulet er på 15 ECTS-point, og de studerende forventes at bruge i alt 400 timer fordelt på:

- 138 timer, hvor underviseren initierer fx holdundervisning.
- 92 timer til aktiviteter, hvor der kun deltager studerende, men aktiviteten er initieret af underviser. Det kan fx være studiedage.
- 13 timer til aktiviteter, der omfatter deltagelse af undervisere og studerende – initieret af studerende. Det kan være fremlæggelse af studieprodukter.
- 157 timer til aktiviteter, der omfatter deltagelse af studerende – initieret af studerende. Det kan være selvstændige studier og forberedelse.

Det er vigtigt at bemærke, at studieaktivitetsmodellen skal anvendes aktivt i forbindelse med rammesætning af undervisningen og ikke blot skrives ind i studieordningen for at have den forventede effekt; nemlig at de studerendes studieintensitet og læringsudbytte øges.

FAKTA

- Studieaktivitetsmodellen er oprindeligt udviklet som konsekvens af timetalsdiskussionen på de videregående uddannelser.
- Modellen blev implementeret i 2012 på pædagoguddannelsen landet over. I efteråret 2013 begyndte professionshøjskolerne en udrulning på samtlige uddannelser.
- Studieintensiteten er generelt steget på professionshøjskolerne efter indførelsen af modellen (for mere info, se kapitel 4).

Selvstændig studieindsats skal fremmes
Når de studerende er færdiguddannede professionsbachelorer, skal de ofte varetage jobfunktioner med et stort ansvar. Derfor skal de studerende under studiet trænes i selvstændighed. De fleste uddannelser er dermed tilrettelagt med en større grad af selvstændighed i slutningen af uddannelsen, hvor det forventes, at de studerende påtager sig et større selvstændigt ansvar, bl.a. gennem selvstudier og opgaveløsninger på egen hånd. Studieaktivitetsmodellen er et værktøj til at hjælpe de studerende i denne proces. Den er desuden med til at synliggøre over for underviserne, at der er behov for, at de også spiller en rolle med hensyn til at fremme selvstændig studieindsats:

"Der er nogle kvadranter, som det kan være vigtigt at kigge nærmere på. Særligt der, hvor der ikke er en underviser til stede. Modellen sætter fokus på, hvordan vi som uddannelse kan støtte de studerendes selvstændige arbejde, sådan at de, når de er sammen med en underviser, får mest muligt ud af det."
Studieleder

Modellen bruges til kvalitetssikring
Professionshøjskolerne oplever, at studieaktivitetsmodellen ud over at være et godt værktøj til at styrke dialogen med de studerende også er velegnet til brug ved generel udvikling og kvalitetssikring af uddannelserne. Lederne kan fx bruge modellen mere strategisk til at styrke uddannelsen. Det handler fx om at sikre forbedringer af den samlede uddannelses tilrettelæggelse og gennemførelse, så de studerendes studieaktiviteter samlet set svarer til ECTS-pointangivelserne pr. modul og for uddannelsen som helhed. Modellen kan anvendes til at sikre og dokumentere kvaliteten af undervisningen, så institutionerne fx i forbindelse med akkreditering kan vise, at der finder systematisk opfølgning sted, hvis studieaktiviteten falder under et bestemt niveau på en uddannelse.

OM STUDIEAKTIVITETSMODELLEN

Studieaktivitetsmodellen er opdelt i fire kategorier, som tager afsæt i, om det er underviseren eller den studerende, der har initiativet til studieaktiviteten, eller om det er en studieaktivitet, hvor der deltager en underviser eller kun deltager studerende. Disse to "akser" danner i alt fire kategorier af studieaktiviteter, som underviserne og de studerende kan gå i dialog om.

- Den første kategori omfatter aktiviteter med deltagelse af undervisere og studerende, som er initieret af underviser. Det kan være forelæsninger, holdundervisning, vejledning etc.
- Den anden kategori omfatter aktiviteter, hvor der kun deltager studerende, men aktiviteten er initieret af underviser. Det kan være holdmøder uden underviser, studiedage, praktik, studiebesøg etc.
- Den tredje kategori omfatter deltagelse af undervisere og studerende – initieret af studerende. Det kan være forumtimer, fremlæggelse af studieprodukter, temadage etc.
- Endelig har modellen en kategori, der omfatter deltagelse af studerende – initieret af studerende. Det kan være selvstændige studier og forberedelse, udarbejdelse af studieprodukter etc.

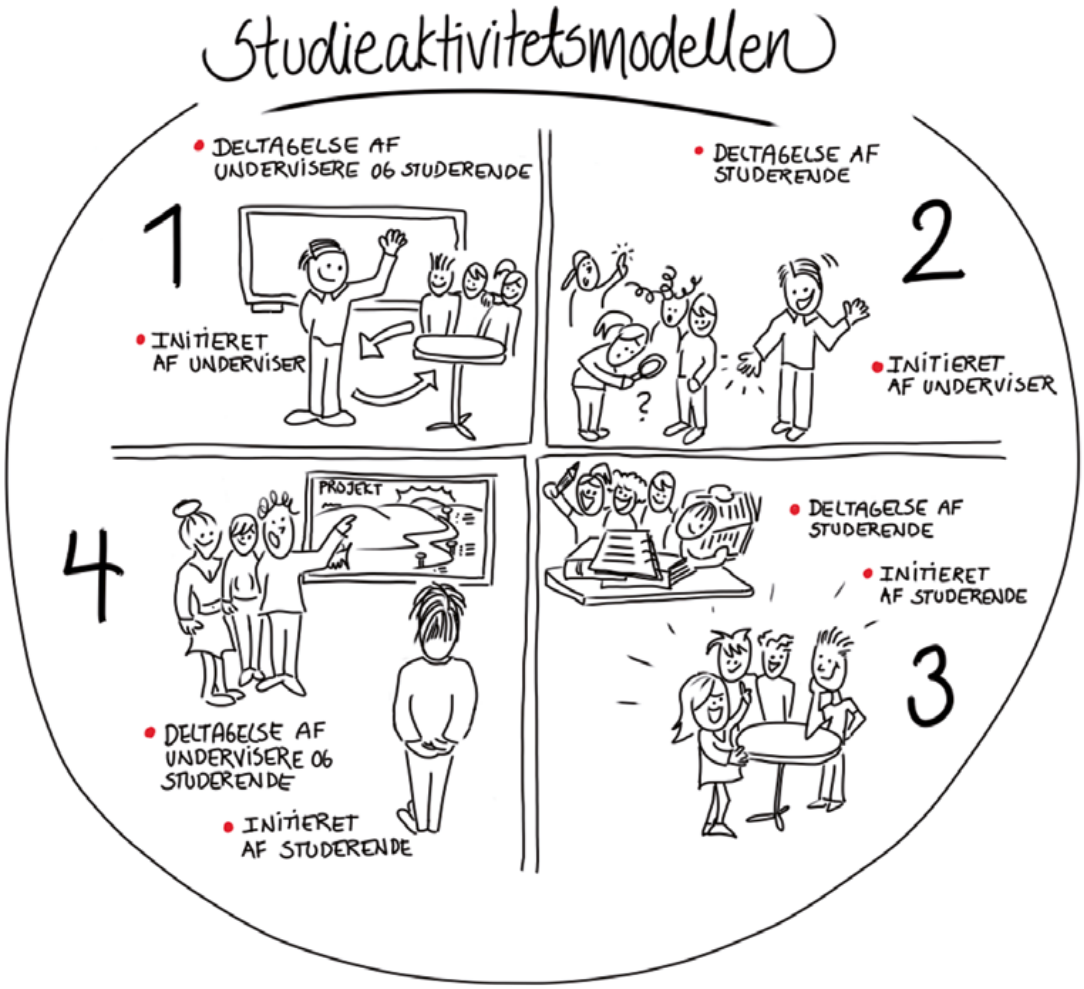

Kilde: UCN 2015, "Refleksiv praksislæring – uddannelse i virkeligheden".

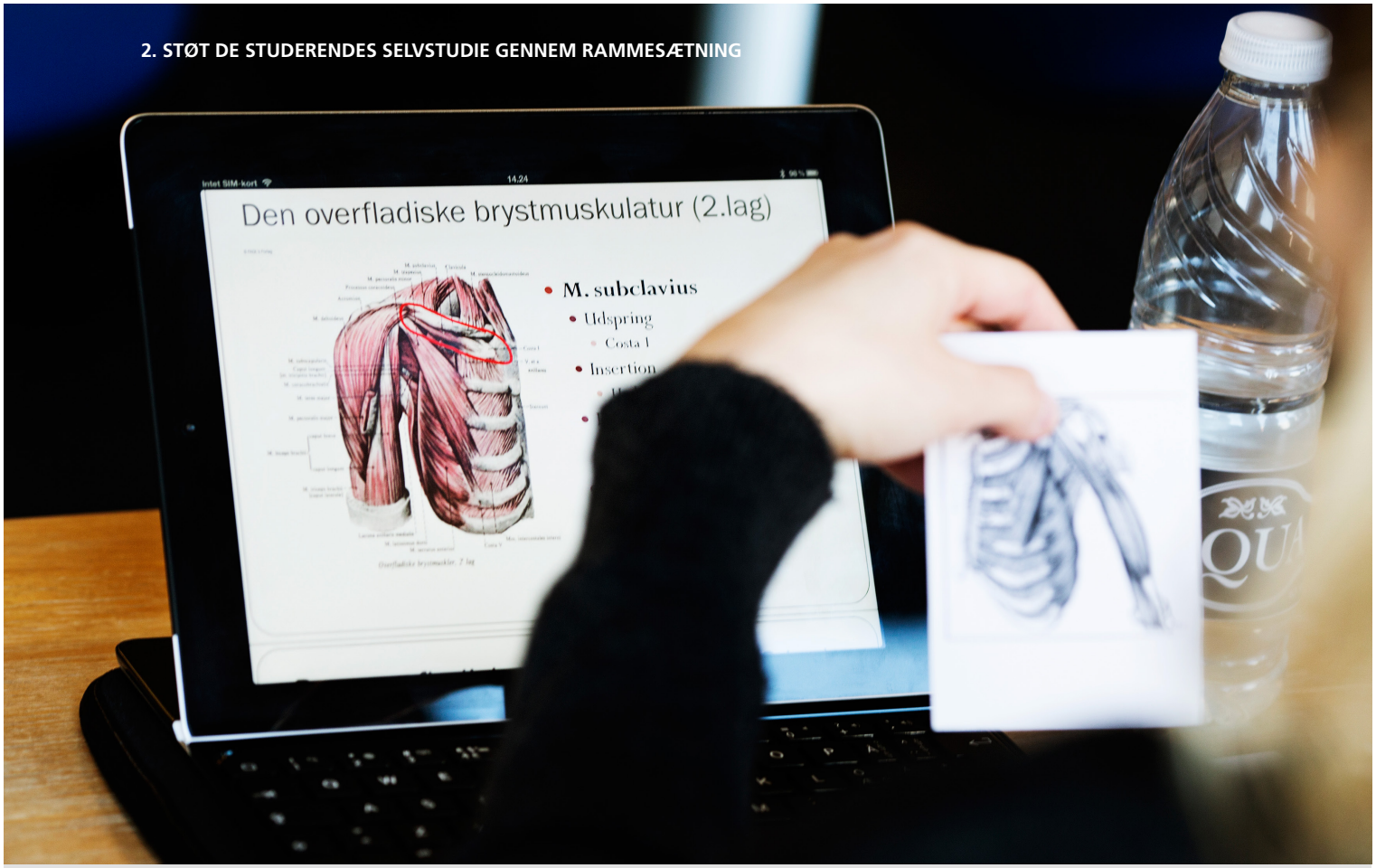

UC Lillebælt: De studerende gøres ansvarlige for egen læring

I en årrække oplevede fysioterapeutuddannelsen på UC Lillebælt, at studieaktiviteten var faldende. Derfor igangsatte de i 2013 en række tiltag, der skulle gøre op med de studerendes passive rolle og lære de studerende at tage ansvar for deres egen læring. Tiltagene er endnu ikke evalueret, men de foreløbige erfaringer tyder på, at en gruppe af de studerende er blevet langt mere aktive.

Nye typer af udfordringer

I slutningen af 00'erne oplevede undervisere og ledelse på fysioterapeutuddannelsen, at de studerendes fremmøde var faldende, og deres forberedelse var mangelfuld. Undervisningsevalueringerne viste desuden, at en gruppe studerende ikke brugte det forventede antal timer på deres uddannelse. Underviserne og ledelsen mente, at en løsning kunne være, at de studerende helt fra begyndelsen af deres uddannelse skulle uddannes til at være aktive og ansvarsbevidste studerende. Dette skulle bl.a. ske, ved at underviserne sætter tydelige krav med hensyn til, hvad det vil sige at være studerende, samt skaber en klar sammenhæng mellem uddannelsens elementer.

"Der skal være fokus på at skabe sammenhæng, altså skabe den røde tråd først i studiet. Vi skal socialisere de studerende fra at være elever til at være studerende. […] Det er en form for forventningsafstemning til det at være studerende."
Birgitte Mathiesen, uddannelseschef

Sideløbende med at studieaktivitetsmodellen blev implementeret, igangsatte ledelsen og underviserne i 2013 en række tiltag, herunder bedre feedback og målrettet

BOKS 8: TILTAGET KORT FORTALT

Uddannelsesudvikling af fysioterapeutuddannelsen – aktive studerende i studieaktiviteterne

Institution: UC Lillebælt
Uddannelse(r): fysioterapeutuddannelsen
Antal studerende, der er omfattet: 490
Igangsat: 2013

Hvorfor blev projektet igangsat?:
- For at øge studieintensiteten
- For at øge de studerendes aktive deltagelse og fremme deres læring
- For at gøre de studerende ansvarlige for deres læring

Tiltaget:
I 2013 indførte ledelsen og underviserne på fysioterapeutuddannelsen en række tiltag, herunder bedre feedback og målrettet understøttelse af de studerendes forberedelse vha. studiegruppeopgaver og apps, der skulle hjælpe de studerende til at være mere aktive og tage ansvar for deres egen læring.

Økonomien:
Projektet er finansieret vha. centrale midler fra UC Lillebælt.
Samlet beløb: Ca. 100.000 kr.

understøttelse af de studerendes forberedelse vha. studiegruppeopgaver og apps, der skulle hjælpe de studerende til at være mere aktive og tage ansvar for deres egen læring.

Bedre feedback og selvevaluering
Bedre feedback har været et af de helt centrale fokusområder med hensyn til at gøre de studerende mere engagerede og ansvarlige for deres egen læring. Målet er, at man ved at implementere nye og bedre måder at give feedback på gennem hele uddannelsen kan understøtte de studerendes læring og gøre dem til mere aktive studerende.

Siden tiltaget blev igangsat i år 2013, har de studrende fra første modul og løbende gennem deres studie fået mere feedback i forbindelse med fx mundtlige oplæg eller skriftlige opgaver. Underviserne på uddannelsens første modul har fået sat mere tid af til at give feedback. Det betyder, at den kollektive feedback oftere erstattes med en individuel mundtlig eller skriftlig feedback.

> Min opgave er at give dem [de studerende] feedback på de opgaver, de får, så de kan se mening i at lave opgaverne. Hvis der ikke er nogen, der retter dem eller ser dem, så gider de studerende jo ikke at lave dem.
> Underviser

Uddannelseschef Birgitte Mathiesen vurderer, at tiltaget om bedre feedback er lykkedes langt hen ad vejen. Underviseren og uddannelseschefen oplever begge, at de studerende er glade for den individuelle feedback, de får, og at feedbacken bidrager til at gøre de studerende mere reflekterede og ansvarsbevidste med hensyn til deres egen læring.

De studerende skal også evaluere sig selv og deres egen progression. Selvevaluering handler i høj grad om, at de studerende skal lære at reflektere og tage ansvar

for deres egen læring. Den foregår typisk i forbindelse med de kliniske undervisningsforløb, som foregår uden for skolens rammer, fx på et hospital. Her opstiller de studerende individuelle læringsmål forud for forløbet og skal løbende evaluere sig selv i relation til målene og justere målene hvis nødvendigt.

Digitale redskaber i forberedelsen
Ledelse og undervisere på fysioterapeutuddannelsen har i forbindelse med implementeringen af studieaktivitetsmodellen haft særlig fokus på de studerendes forberedelses- og evalueringsaktiviteter. Til det har undervisere i samarbejde med studerende udviklet digitale redskaber, som apps eller videoklip, der kan bidrage med mere varierede studieaktiviteter og understøtte læringen uden for undervisningen.

Et eksempel på, hvordan underviserne har forsøgt at indføre digitale læringsredskaber i den traditionelle hjemmeforberedelse, er udviklingen af en Study Quiz-app. Her kan de studerende på deres smartphones øve sig og teste deres viden inden for et fag. Appen er indrettet sådan, at man også kan konkurrere mod sine medstuderende.

> I Study Quiz kan der ligge en afklaring af, om de studerende kan stoffet godt nok. Det kan være svært for de studerende at vurdere, om de kan stoffet godt nok til at bestå eksamen. Det er en forventnings-afstemning.
> Underviser

Underviserne har efterfølgende mulighed for at trække resultaterne og dermed se, hvis der er særlige områder, som de studerende har udfordringer med.

Aktive studiegrupper og underviseren på video
Studiegrupper er et område, som fysioterapeutuddannelsen også har haft fokus på. Ifølge uddannelseschef Birgitte Mathiesen er studiegrupper ikke kun betydningsfulde for de studerendes faglige læring, men har en vigtig social funktion:

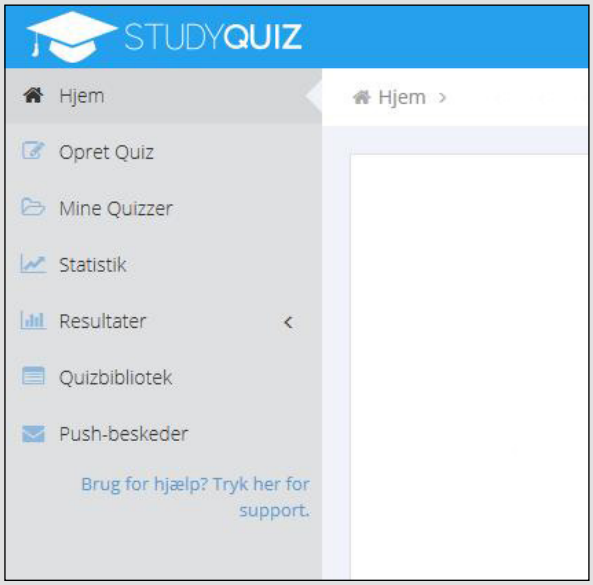

"Studiegrupperne har en vigtig social funktion i gruppen. De skal tage vare på hinanden og tage ansvar for hinanden."
Birgitte Mathiesen, uddannelseschef

Det er ofte studiegruppen, der først lægger mærke til det, hvis en studerende kæmper med fx psykiske problemer, og kan hjælpe den studerende med at søge den rette hjælp. På den måde spiller studiegrupperne også en vigtig rolle i at fastholde de studerende på uddannelsen.

Derfor er kravene til arbejdet i studiegrupperne blevet skærpet. Underviserne har fokuseret på at afklare over for de studerende, hvad studiegruppernes opgave er, og hjælpe de studerende til tidligt at få en god praksis i studiegrupperne.

Til de studerendes egen eller gruppernes forberedelse har underviserne bl.a. udviklet en serie af videoklip, hvor en underviser viser, hvordan forskellige fysioterapeutiske øvelser udføres. Videoklippene er et pædagogisk hjælpemiddel til de studerendes arbejde med at få teknikkerne ind i hænderne. Her kan de studerende gense øvelsen og gå i dybden med, hvordan øvelsen skal udføres, når de øver sig på hinanden i studiegruppen.

Mine Quizzer

10 visninger Søg

Titel	Fag	Niveau	Forfatter	Oprettet	Privat	Ret	Send	Kopier	Slet
test	Træning og bevægelse		Steffen Bader	09/12/2015	Nej				
El-terapi - TENS	Teori og metode		Steffen Bader	08/01/2015	Nej				
El-terapi - Ultralyd	Teori og metode		Steffen Bader	06/01/2015	Nej				
El-Terapi - Laser	Teori og metode		Steffen Bader	16/12/2014	Nej				

1

"Når man kommer tættere på eksamen, så kan man trække videoerne frem. Det er meget rart, at en underviser genfortæller, hvad man skal kigge efter, når man laver den her bevægelse."
Fysioterapeutstuderende

Fingerpeg om positive effekter
De forskellige tiltag, som fysioterapeutuddannelsen har arbejdet med siden 2013, tyder på at have haft nogle positive effekter. Underviserne peger både på, at der er mere aktivitet i timerne, og på, at niveauet for de skriftlige opgaver er steget. Tiltagene er ikke systematisk blevet evalueret, så det er svært at udlede, hvilke dele af projektet der har haft positive effekter. Men uddannelseschef Birgitte Mathiesen mener, at den klare forventningsafstemning med de studerende har betydet mere aktive og ansvarlige studerende. Det har samtidig også gjort underviserne mere tilfredse.

"Underviserne er glade for de opstramninger, vi har gjort. Vi er blevet klarere i vores forventninger til dem [de studerende] fra starten. Hvad vil det sige at være studerende? Hvad forventer vi af de studerende på fysioterapeutuddannelsen?"
Birgitte Mathiesen, uddannelseschef

Fysioterapeutuddannelsen oplever dog stadig udfordringer med for lille fremmøde, og at nogle studerende stadig ikke bruger nok tid på deres studie. For at imødegå den udfordring drøftes det på uddannelsen, om man skal indføre mere mødepligt samt mere deltagelsesregistrering.

"Vi har mødepligt enkelte steder, og det har vi faktisk tænkt at indføre noget mere. […] Vi har det problem, at det som regel er de svageste, der ikke møder nok op. Så bliver de jo ikke bedre. Vi har nogle praktiske ting, som vi gerne vil lære dem. Det kræver, at man er til stede i timerne."
Underviser

Tutorordning kan give flere laboratorietimer
På fysioterapeutuddannelsen drøfter ledelsen og underviserne, om næste skridt kunne være at inddrage ældre studerende som tutorer for de studerende på de tidlige moduler. Ideen med tutorordningen er, at ældre studerende hjælper studerende på de første moduler med fx fysioterapeutiske øvelser i såkaldte laboratorie-timer, der ligger i forlængelse af de almindelige undervisningstimer. På den måde kan uddannelsen tilbyde flere laboratorietimer, hvor de studerende vil have mulighed for at gå i dybden med øvelserne og få arbejdet teknikkerne ind i hænderne. Forhåbningen er også, at de ældre studerende vil få udbytte af dette og lære at formidle deres viden og kunnen til yngre studerende. Ordningen skal derfor for tutorerne være en del af deres curriculum på fysioterapeutuddannelsens sidste moduler.

RUC: Tydelige forventninger til arbejdsindsatsen giver de studerende et øget fokus på deres egen læring

Manglende forberedelse og en mere heterogen studentergruppe var årsagerne til, at et institut ved RUC begyndte at lave deklaration af deres kurser som fuldtidsstudier. Som følge af tiltaget er de studerende blevet mere bevidste om deres egen rolle med hensyn til deres læringsudbytte.

Deklaration af fuldtidsstudier
I 2013 startede et pilotprojekt på kandidatuddannelsen i historie på RUC: Underviserne begyndte at arbejde med deklaration af deres kurser som fuldtids-studier. Udgangspunktet for deklarationen var det enkelte kursus' normering i ECTS-point, og underviserne havde fokus på at kommunikere tydeligt til de studerende om, hvilken arbejdsindsats der er forbundet med hvert kursus. Herunder hvilke typer aktiviteter de studerendes forberedelse og undervisningsdeltagelse bør bestå i, og hvilket tidsforbrug der er forbundet med de enkelte elementer i de forskellige uddannelsesaktiviteter (fx læsning af tekster, forberedelse af oplæg og anden aktiv deltagelse, læsegruppediskussioner, litteratursøgninger mv.). Deklarationen meldes ud skriftligt sammen med undervisningsplanen for kurset på RUC's hjemmeside (se boks 10). På første undervisningsgang følger underviseren op ved at diskutere forventningerne til arbejdsindsatsen med de studerende.

En mere heterogen studentergruppe udfordrede
Udgangspunktet for pilotprojektet på historie var, at evalueringerne af undervisningen pegede på, at store grupper af studerende ikke forberedte sig tilstrækkeligt. Samtidig var uddannelsens studienævn og undervisere

BOKS 9: TILTAGET KORT FORTALT

Deklaration, gennemførelse og evaluering af uddannelser som fuldtidsstudier

Institution: Institut for Kultur og Identitet, RUC
Uddannelse(r): instituttets fem fag og 40 kandidatuddannelser
Antal studerende, der er omfattet: ca. 1.100
Igangsat: 2013 (pilotprojekt på kandidatuddannelsen i historie), 2015 (alle uddannelser)

Hvorfor blev projektet igangsat?:
- For at hjælpe de studerende til at blive fuldtidsstuderende
- For at skabe øget læring blandt de studerende
- For at fremme, at alle studerende uanset baggrund har de nødvendige forudsætninger for at kunne deltage aktivt i undervisning.

Strukturen:
Instituttets undervisere er forpligtede til at deklarere deres kurser som fuldtidsstudier. Dvs. at den enkelte underviser skal kommunikere tydeligt til de studerende, hvilken arbejdsindsats der er forbundet med vedkommendes kursus. Udgangspunktet for deklarationerne er kursernes normering i ECTS-point, hvor hvert ECTS-point svarer til en arbejdsbyrde på 25 timer. Undervisere skal endvidere tydeliggøre, hvilke forskellige elementer de studerendes forberedelse og deltagelse i undervisningen forventes at bestå i, samt hvilket tidsforbrug der er forbundet med den enkelte uddannelsesaktivitet.

Økonomien:
Tiltaget er finansieret via de almindelige uddannelses- og driftsmidler.

i stigende grad opmærksomme på, at studentergruppen over årene var blevet stadig mere heterogen, og at mange studerende efterhånden kom fra ikke-akademiske hjem og derfor ikke var fortrolige med den selvstændige studiekultur på universitetet. Derfor besluttede studienævnet at gøre en indsats for at gøre tavs viden mere eksplicit i form af deklaration af fuldtidsstudier.

"Vi gik ikke i gang med projektet, fordi vi troede, at de studerende ikke gad undervisningen og uddannelsen. Vi forestillede os derimod, at de studerende ikke helt forstod, hvad undervisningen og forberedelsen gik ud på."
Underviser

Resultat: mere reflekterede studerende
Erfaringer fra Institut for Kultur og Identitet tyder på, at tydeligere forventningsafstemning kan have betydning for de studerendes arbejdsindsats. Fx viser de studerendes skriftlige evalueringer af undervisningen og af deres egen forberedelse, at en stor gruppe oplever at have brugt mere tid på at forberede sig, end de plejer. I mange studerendes besvarelser er det desuden tydeligt, at de har refleksioner over forberedelsens betydning for udbyttet af undervisningen.

> Overordnet set oplever vi, at de studerendes evalueringer har bevæget sig væk fra noget, der kan minde om besvarelser i en kundetilfredshedsundersøgelse, til mere selvkritiske refleksioner over undervisning og læring som noget, både undervisere og studerende skal bidrage til.
> Tove Kruse, studieleder

Samlet set peger evalueringerne på en generel tilfredshed med tiltagets indførelse, selvom enkelte studerende udtrykker bekymring for "skolarisering" og tab af selvstændighed i studieformen.

Alle instituttets uddannelser deklarerer
I 2015 besluttede Studienævnet for Kultur og Identitet at udbrede tiltaget med deklaration af fuldtidsstudier til alle kurser på samtlige af instituttets kandidatuddannelser. Instituttet planlægger at følge virkningen af tiltagets videre udbredelse via skriftlige studenterevalueringer på semesterbasis.

BOKS 10. EKSEMPEL PÅ KURSUSDEKLARATION

Uddrag af beskrivelse af kursus på kandidatuddannelsen i historie på RUC:

Timetal
7,5 ECTS-point (25 timer pr. ECTS-point)
187,5 timer
150 timer, ekskl. eksamen

Kursusgange
7 kursusgange a 3 lektioner

Arbejdsbyrde fordelt på aktiviteter pr. kursusgang:
1. 3 lektioner
2. 18 timers forberedelse, herunder 14 timers læsning og 4 timers gruppearbejde, noter og spørgsmål

Undervisningen består af 2 lektioner som forelæsning og 1 lektion som gruppearbejde.

I alt 21 timer pr. kursusgang.

Aktiviteter
Forelæsning, gruppearbejde, peer-feedback, aktiviteter i onlinelæringssystem

Eksamen
Bunden hjemmeopgave – 37 timer

Udbredelsen kræver koordinering på tværs af kurser
Et vigtigt og udfordrende element i tiltaget med tydelige forventninger til de studerendes arbejdsindsats er ifølge studielederen en styrkelse af koordinationen på tværs af kurser og enkeltundervisere. Det er ikke nok at deklarere den arbejdsindsats, der er forbundet med det enkelte kursus – underviserne skal også koordinere deres planer for undervisningen og de studerendes forberedelse med hinanden, så niveauet kontinuerligt svarer til et fuldtidsstudie.

"Nogle gange kan man have en fornemmelse af, at underviserne ikke ved, hvad der sker på hinandens kurser. Fx at de ikke ved, hvornår der er eksamen eller store oplæg i tilknytning til andre kurser. Det betyder meget, at underviserne ved, hvad de hver især laver, og hvilke forventninger andre undervisere har til de studerende […]. Forventningsafstemning handler også om, at man som studerende kan forvente tilbage …"
Studerende på historie

Studienævnet har det overordnede ansvar for at sikre, at de studerende oplever en jævn arbejdsbelastning svarende til fuldtid i løbet af semesteret. I forbindelse med semesterstart introduceres de studerende til semesterplaner, der viser, hvordan de bør disponere deres arbejdsindsats over semesteret som helhed, hvis de skal studere på fuldtid.

Fuldtidsstudie som forudsætning
Et væsentligt fokuspunkt i instituttets arbejde med deklaration af fuldtidsstudier er at gennemføre undervisningen med udgangspunkt i, at de studerende er fuldtidsstuderende og møder tilstrækkeligt forberedte op til undervisningen, som de deltager aktivt i. På den måde er det hensigten, at undervisningens form og niveau skal matche de forventninger til de studerende, som udtrykkes løbende fra undervisernes og instituttets side.

> Deklarationen er også med til at forbedre min egen indsats som underviser. Jeg er i højere grad tvunget til at tænke, at de studerende har forberedt sig. Jeg kan ikke bare stå og lire lektien af – jeg er nødt til at løfte stoffet.
> Underviser

I forlængelse heraf arbejder studienævnet desuden på at udvikle de prøve- og evalueringsformer, der er tilknyttet kurserne, så de også bedre matcher forventningen om, at de studerende er fuldtidsstuderende. Frem for prøveformer, hvor den studerende fx kan vælge at fokusere på en afgrænset del af pensum, planlægges det nu at indføre andre former for prøver, der evaluerer kendskabet til og arbejdet med pensum i både bredden og dybden.

Nyt tiltag på vej
Som et andet udviklingstiltag er instituttet på vej med en indsats med fokus på deklaration af projektarbejde som fuldtidsstudier. RUC's studieform lægger op til, at en stor del af den studerendes uddannelse er tilrettelagt som projektarbejde, hvor de studerende arbejder sammen i grupper.

Instituttet har gennemført et pilotprojekt på en enkelt uddannelse (historie), hvor udvalgte studerende har arbejdet med at dokumentere projektarbejdets indhold og progression via et onlinedokumentationsværktøj. De undervisere, der vejleder projektgrupperne, har så mulighed for at følge forløbet af projektarbejdet og forventes at give feedback i en onlinelogbog. Instituttet planlægger at gennemføre lignende forsøg med dokumentation af projektarbejde på andre uddannelser i foråret 2016.

Indtil videre viser instituttets erfaringer, at projektdokumentationen har potentiale med hensyn til at fremme, at de studerende arbejder målrettet og effektivt, men at dokumentationen samtidig kan skabe konflikter i grupperne. En sådan stærk form for gennemsigtighed i de studerendes samarbejde er nemlig med til at tydeliggøre, hvem der yder mindst og mest. Samtidig gennemlyses også vejlederens bidrag til projektarbejdet.

Sammenhæng med undervisningsform
Erfaringerne fra Institut for Kultur og Identitet peger på, at en målsætning om fuldtidsstudier ikke gør det alene. Mange andre forhold har indflydelse på, hvordan de studerende forbereder sig, herunder undervisningsformen og underviserens pædagogiske afsæt.

"Jeg tog et andet kursus, hvor der også var forventning om deltagelse, men de pædagogiske kompetencer hos underviseren var anderledes, og derfor blev de studerendes bidrag ikke bærende. […] Det betyder noget for, hvordan jeg læser, om jeg forventes at sidde og lytte eller deltage i en diskussion."
Studerende på historie

Det kan bl.a. have betydning for de studerendes forberedelse, hvilken rolle underviseren påtager sig, og om vedkommende har sit primære fokus på sin egen formidling af det faglige stof eller på de studerendes aktive deltagelse. Samme interviewperson pegede desuden på, at faktorer såsom holdstørrelse og den studerendes oplevelse af kursets relevans for videre studieretning og karriereovervejelser ligeledes kan indvirke på de studerendes forberedelsesgrad og aktive deltagelse.

3. Styrk studieintensiteten via nye undervisnings- og eksamensformer

De rette undervisnings- og eksamensformer kan øge de studerendes studieintensitet markant. Undersøgelser viser bl.a., at hyppigere eksamener og mere aktiv og studentercentreret undervisning kan være med til at øge studieintensiteten. I dette kapitel ser vi nærmere på undervisnings- og eksamensformer, der øger studieintensiteten, og præsenterer to forskellige tiltag.

Sammenhæng med oplevet kvalitet

Undervisnings- og eksamensformer spiller en væsentlig rolle for de studerendes studieintensitet. Fx viser et norsk studie baseret på data fra studiebarometeret, at de studerendes studieintensitet påvirkes af, hvordan de oplever kvaliteten af uddannelsens undervisningsformer.[12] Der er således en positiv sammenhæng mellem, hvor meget tid de studerende bruger på studiet, og i hvor høj grad de studerende oplever kvalitet i undervisningen. Med andre ord vil studerende, der oplever høj kvalitet i de traditionelle undervisningsformer som forelæsninger og seminarer, i højere grad benytte sig af studiets øvrige læringsaktiviteter som selvorganiserede studiegrupper mv.[13]

Studenterrettede undervisningsformer

Den universitetspædagogiske litteratur har i de to årtier sat fokus på, at de videregående uddannelser skal reducere de passive undervisningsformer som fx forelæsningerne. I stedet skal uddannelserne i højere grad omlægge undervisningen til en mere aktiv og studentercentreret undervisning, hvor de studerendes læring aktivt indtænkes både før, under og efter undervisningen. Dette er ud fra teorien om, at læring – i sidste ende – kun kan ske gennem de studerendes egne læringsaktiviteter. Fokus er dermed på, hvordan undervisningen tilrettelægges som en rammesætning af de studerendes øvrige studieaktiviteter.[14]

BOKS 11: STUDENTERCENTRERET UNDERVISNING

Den traditionelle opfattelse af undervisning som transmission af viden fra underviser til studerende, ofte gennem forelæsninger, er i de senere år blevet udfordret. Som alternativ til det transmissions- og underviserrettede paradigme kan man tale om et "studentercentreret" paradigme, hvor udgangspunktet for tilrettelæggelse af undervisning er studerendes læring og læringsaktiviteter. Studentercentreret undervisning tager udgangspunkt i en læringsteoretisk antagelse om, at læring sker gennem de studerendes egne læringsaktiviteter. Undervisning og forberedelse er dermed komplementære, hvor undervisning ideelt set tilskynder de studerende til at indgå i et selvstændigt læringsarbejde før, under og efter undervisningen. [11]

Flipped classroom er et eksempel på studentercentreret undervisning. Det er en særlig form for blended learning. Ud over den almindelige forberedelse skal de studerende også – via fx videoer, hvor underviseren har filmet en forelæsning – modtage den ellers typisk klassebaserede undervisning hjemmefra. I stedet for den traditionelle stofgennemgang kan den fælles tid i undervisningstimerne anvendes til faglige diskussioner, øvelser og opgaveløsning. Her er de studerende aktive, mens underviseren får en vejledende rolle og kan koncentrere sig om at facilitere de studerendes læringsproces. Pointen er, at de studerende skal beskæftige sig med det laveste niveau for læring – at huske og forstå – igennem læsning og videoforelæsninger, mens læring på højeste niveau – anvendelse, analyse og vurdering – opøves på klasseniveau.

[11] *Herrmann et al. 2015.*
[12] *Borgen 2014.*
[13] *Borgen 2014.*
[14] *Hansen 2015: 217f; Herrmann et al. 2015.*

Problembaseret læring

Forskningslitteraturen giver forskellige bud på undervisningsformer, der kan give større engagement og højne studieintensiteten. Et eksempel på studentercentreret undervisning er flipped classroom (se boks ovenfor). Et andet eksempel er problembaseret læring. Studier har undersøgt virkningen af problembaseret læring, hvor de studerende lærer gennem konkrete problemorienterede opgaver. Flere studier peger på, at problembaseret læring forbedrer de studerendes læring og øger den mængde af tid, de studerende bruger på studiet.[15] Dette hænger sammen med, at problembaseret læring er oplagt at strukturere som projektforløb eller som gruppearbejde. I den sammenhæng peger andre studier på, at både projektbaseret arbejde og gruppearbejde i forbindelse med opgavebesvarelser kan medføre højere studieintensitet. Et belgisk studie finder, at på trods af at disse læringsformer begge var mere tidskrævende, oplevede de studerende ikke, at opgaven var mere belastende. De studerende tilkendegav, at de var tilfredse, fordi de gennem gruppearbejdet blev mere motiverede for opgaven og oplevede et positivt socialt pres for at præstere i gruppen.[16] Anden forskning peger desuden på, at de relationer, som skabes imellem de studerende gennem gruppearbejde, har en vigtig social og faglig betydning fremadrettet på studiet.[17]

Hyppigere eksamener og portfolio-eksamen

Ud over undervisningen spiller eksamen også en væsentlig rolle for de studerendes engagement og dermed også for deres studieindsats. Det kræver, at der er en tydeligere kobling mellem undervisning og eksamen, således at eksamen i højere grad tænkes ind som en del af undervisningsforløbet og bliver et aktivt redskab til at understøtte de studerendes læring.[18] Her peges på, at både formen, omfanget og placeringen af eksamen kan justeres for at øge de studerendes arbejdsindsats. Fx tyder det på, at hyppigere eksamener øger studieintensiteten fra begyndelsen af kurset. Her kan eksamen tilrettelægges enten som midtvejsprøver eller ved at tilrettelægge modulstruktur i stedet for semesterstruktur. Derudover kan formen af eksamen variere, så eksamen er et produkt, der arbejdes løbende med i undervisningen som fx portfolio-eksamener.[19]

Cases:

Cphbusiness: Ny struktur og pædagogik skaber højere studieintensitet og mindre frafald

EA Dania: Ny undervisningsstruktur giver stor studentertilfredshed, mindre frafald og højere karakterer

[15] *Ruiz-Gallardo 2011.*
[16] *Kyndt et al. 2014: 694-696.*
[17] *Kember og Lung i Kyndt et al. 2014: 696.*

[18] *Kvalitetsudvalget 2014: 59-61.*
[19] *Kvalitetsudvalget 2014: 59-61.*

Cphbusiness: Ny struktur og pædagogik skaber højere studieintensitet og mindre frafald

For at skabe øget læring, større studieintensitet og mindre frafald har Cphbusiness' Lyngby-afdeling ændret pædagogik, herunder indført moduler af tre ugers varighed, hvor omdrejningspunktet for undervisningen og de studerendes arbejde er udarbejdelse af et konkret produkt. Det har ført til højere studieintensitet og mere forberedte og engagerede studerende.

Fra skemastruktur til fokus på læring
I august 2014, da de studerende vendte tilbage til deres studie efter sommerferien, var det en noget anden hverdag, der mødte dem i Cphbusiness' Lyngby-afdeling. For at skabe øget læring, større studieintensitet og mindre frafald indførte ledelsen og underviserne en ny måde at arbejde med læring på. Centralt i læringsmodellen er problemorienteret arbejde, hvor der er fokus at udvikle kompetencer hos de studerende, som kan anvendes i praktik og efterfølgende jobs. Dette er organiseret i treugers moduler, hvor hvert modul har et tema, som afsluttes inden for de tre uger med fx en projektfremlæggelse eller et produkt.

Studieintensiteten er steget markant
Siden strukturen blev ændret, er de studerendes studieintensitet i Cphbusiness' afdeling i Lyngby steget. Fx er andelen af studerende, der bruger over 26 timer om ugen på markedsføringsøkonomuddannelsen steget fra 44 % i 2012 til 74 % i 2015, jf. figur 3.

En højere studieintensitet er ikke det eneste resultat af projektet. Førsteårsfrafaldet er også faldet markant på alle uddannelser. Fx var der i 2012 23 %, der faldt fra på første år af markedsføringsøkonomuddannelsen. Det var i 2014 faldet til 11 %.

Samtidig oplever underviserne også, at de studerende er dygtigere. De får højere karakterer, og kvaliteten af deres arbejde er markant højere end før.

BOKS 12: UDVIKLINGSPROJEKTET KORT FORTALT

Fremtidens lærings- og uddannelsesmiljø på Cphbusiness

Institution: Cphbusiness
Uddannelse(r): fem erhvervsakademiuddannelser og fire professionsbacheloruddannelser i Lyngby-afdelingen
Antal studerende, der er omfattet: ca. 1.000 studerende
Igangsat: august 2014

Hvorfor blev projektet igangsat?:
- For at skabe øget læring blandt de studerende og give dem erhvervskompetencer
- For at sætte de studerende i stand til at skabe værdi i erhvervet
- For at skabe større studieintensitet og mindre frafald
- For at skabe viden om læring, der kan bruges andre steder i organisationen.

Strukturen:
For at understøtte det nye læringskoncept er selve strukturen på uddannelserne også blevet ændret.
Hvert semester er delt op i fem treugers moduler. Hvert modul er kendetegnet ved:
- At arbejdsformen er problembaseret, hvor de studerende skal udarbejde et produkt (en hjemmeside, en analyse, en præsentation mv.) i en gruppe
- At have fokus på en delkompetence, som de studerende skal opnå
- At være målrettet de studerendes kommende arbejdsfunktion.

Minimum et projekt pr. semester skal gennemføres i samarbejde med en virksomhed, og et projekt skal gennemføres i samarbejde med en anden uddannelse.

Økonomien:
Projektet er primært finansieret via de almindelige driftsmidler. Derudover er der afsat 1,6 mio. kr. til brug i perioden 2013 til 2017. Af disse er langt størstedelen afsat til timer til projektledelse, projektgruppearbejde, udvikling af koncepter samt evaluering.

> Jeg bruger langt mere end 40 timer. Vi sidder tit til langt ud på aftenen og arbejder med projektet. Underviserne lægger også virkelig meget energi i det, så jeg vil også gerne imponere dem.
>
> Studerende på markedsføringsøkonomuddannelsen

Inspireret af læringsiveren på efteruddannelse
De studerende skal på hvert treugers modul udarbejde et produkt – fx en analyse, en hjemmeside eller en kampagne. Undervisningen i modulet er direkte relateret til det produkt, de studerende er i gang med. Fx er et af temaerne på første semester på markedsføringsøkonomuddannelsen "virksomhedens kunder". De studerende skal her gennemføre en kvalitativ kundeanalyse og lave en PowerPoint-præsentation som afslutning på modulet. I løbet af de tre uger modtager de bl.a. undervisning i teori om kundeadfærd, interviewmetoder og præsentationsteknik.

Ved at de studerende modtager undervisning direkte relateret til det produkt, de er i gang med at udarbejde, søger underviserne at genskabe den motivation for læring, som erhvervsaktive har på efteruddannelse. De erhvervsaktive skal nemlig ofte anvende det lærte med det samme i deres arbejdsfunktion. Og erfaringerne er, at det øger de studerendes motivation. De møder i langt højere grad op til undervisningen og er mere forberedte end før i tiden:

> De studerende møder op til undervisningen forberedte. Det gjorde de ikke i samme grad før. De læser teksterne og stiller spørgsmål, fordi de skal bruge det i deres projekt. Der er også en større del af de studerende til stede – både til undervisningen, men også generelt i forbindelse med projektarbejdet.
>
> Gitte Grimm Dyrhauge, projektleder

Samarbejdet med erhvervslivet engagerer
Inden for de fem moduler skal der være mindst et modul, hvor de studerende skal samarbejde med erhvervslivet. Og underviserne oplever, at de studerende arbejder særlig hårdt, når erhvervslivet bliver inddraget:

"Det er en meget stærk motivationsfaktor, at der er nogen fra det virkelige liv med. Vi har lige haft et projekt i samarbejde med et reklamebureau, hvor deres art director var ude og holde oplæg og var med til at give de studerende feedback på deres projekter. Det er noget, de studerende virkelig tænder på. Art directoren ser de jo som en rollemodel, et eksempel på, hvad de selv kan komme til at lave efter endt uddannelse."
Underviser

Klar forventningsafstemning med de studerende
Hvert modul tager udgangspunkt i en delkompetence, som den studerende skal erhverve sig. Fx var læringsmålet for modulet "Virksomhedens kunder", at de studerende kunne analysere og vurdere virksomhedens kunder.

Ved opstart af hvert semester modtager de studerende en plan for de fem moduler, de skal igennem. Der er tale om en detaljeret plan, hvor læringsmålet for hvert modul fremgår. Derudover er det beskrevet, hvilket produkt de skal udarbejde, hvilke metoder de studerende skal anvende, samt præcis hvilken undervisning de modtager på modulet.

På multimediedesigneruddannelsen får de studerende derudover et ugeskema, hvor det er angivet, hvor mange timers forberedelse underviserne forventer, de bruger for hver undervisningslektion.

Vejledning og øget feedback styrker resultatet
I løbet af hver treugers projektperiode modtager de studerende vejledning om deres projekt. Det varierer fra uddannelse til uddannelse, hvordan vejledningen er tilrettelagt.

På markedsføringsøkonomuddannelsen er der mellem to og tre dage inden for en treugers projektperiode, hvor to af underviserne sidder i de studerendes lokale. De studerende kan i løbet af de to dage komme og få vejledning i forbindelse med deres projekter. Og Gitte Grimm Dyrhauge, projektleder og underviser på markedsføringsøkonomuddannelsen, kan klart se forskellen på projekterne, hvor de studerende har gjort brug af vejledning, og dem, hvor de ikke har:

FIGUR 3: STUDIEINTENSITETEN PÅ MARKEDSFØRINGSØKONOMUDDANNELSEN FORDELT PÅ AFDELINGER

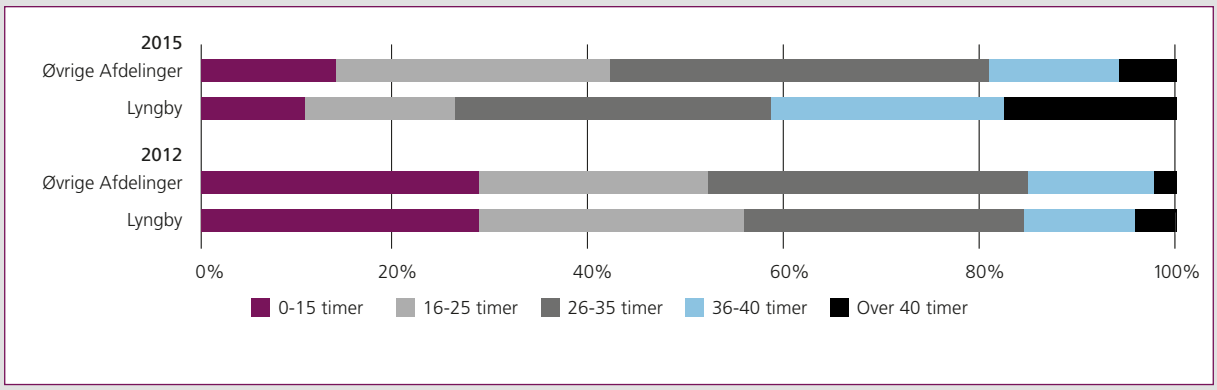

Kilde: Data fra studentertrivselsundersøgelser gennemført af Ennova for Cphbusiness.

"Det giver langt bedre resultater, når de studerende bruger den vejledning, der er stillet til rådighed. De kan hurtigt komme til at arbejde forbi målet eller blive for optaget af et lille element. Det opfanger vi, når de kommer og spørger, og så er det let at få dem tilbage på sporet. "
Gitte Grimm Dyrhauge, projektleder

De studerende får også langt mere feedback end før. Efter hvert modul får de studerende nemlig feedback på det produkt, de har afleveret. Det kan være skriftlig eller mundtlig feedback og i grupper eller individuelt. Som projektlederen udtrykker det, så er der simpelthen mange flere anledninger nu end under den gamle struktur. Det er både medstuderende, undervisere og repræsentanter fra erhvervslivet, der giver feedback.

Point øger de studerendes fremmøde
Den nye struktur har ført til mere engagerede og bedre forberedte studerende. Der er dog nogle studerende, som har brug for ekstra tilskyndelse til at øge deres studieintensitet. Underviserne anvender derfor også såkaldte study points for at øge de studerendes fremmøde. De studerende får point for aflevering af projekt og for fremmøde til undervisning. Dette har erstattet obligatoriske opgaver/læringsaktiviteter inden for fagene og har således betydning for de studerendes adgang til at gå til eksamen.

Det kræver engagerede undervisere
Omlægning af strukturen og undervisningen kræver en del af underviserne. Det er fx vigtigt, at der inden for et underviserteam er undervisere, der har erfaring med projektarbejdsformen, så der er den fornødne erfaring og tværfaglighed til at tilrettelægge og drive modulerne sammen.

Det kræver også meget teamsamarbejde, da underviserne er i selvstyrende teams, der har ansvaret for i fællesskab at lave skema, planlægge undervisningen mv.

"Der er helt klart nogle, der har været udfordret af den nye struktur. Hvis man holder af at være privatpraktiserende, hvilket der er mange gode ting ved, så er det svært at være en del af, fordi det kræver meget teamsamarbejde."
Underviser

BOKS 13: EKSEMPEL PÅ ET TREUGERS MODUL

På multimediedesignuddannelsens tredje semester var temaet "profileringskampagne". Målet med modulet var, at de studerende efter forløbet ville være endnu bedre til at gennemføre kampagner med både audiovisuelle og printbaserede medier.

Erhvervsvirksomheden Visma havde behov for at få produceret en kampagne, som profilerede virksomheden over for praktikanter og nyuddannede kandidater, og fungerede som case. Visma er leverandør inden for økonomisystemer, detail-IT, outsourcing af løn og økonomi, inkasso samt udvikling af og rådgivning om større IT-løsninger.

De studerende arbejdede med videospots, radiospots, posters og sociale medier og udviklede kampagnen i tæt samarbejde med virksomhedens HR-afdeling. HR-afdelingen var med til den afsluttende fremlæggelse og kritik. Visma udvalgte én kampagne, som blev færdiggjort af de studerende i samarbejde med Visma og deres reklamebureau og herefter lanceret.

EA Dania: Ny undervisningsstruktur giver stor studentertilfredshed, mindre frafald og højere karakterer

For at øge de studerendes studiemotivation og selvstændighed på datamatikeruddannelsen har EA Dania omstruktureret den eksisterende undervisningsstruktur. Det har ført til større studentertilfredshed, et markant mindre frafald og et generelt højere karakterniveau.

Stort fald i førsteårsfrafald
Resultaterne af den nye undervisningsstruktur er til at få øje på. Førsteårsfrafaldet er faldet fra 44 % til 8 %. Og gennemsnitskarakteren for førsteårsprøven steg fra 5,6 til 7,7 året efter ændringen. Studieintensiteten er også steget:

"Det gode ved projektarbejde er, at man mødes sammen og arbejder sammen. Man arbejder snildt til kl. otte, når det lige går godt. Hvis man bare arbejder selv, så stopper man gerne kl. fire."
Datamatikerstuderende

Der er kort vej fra teori til praksis
Datamatikeruddannelsen med speciale i spil blev i 2013 ændret for at øge de studerendes studiemotivation og selvstændighed, og også arbejdsmarkedsparatheden og viljen til entreprenørskab. Helt konkret gik man fra en struktur, hvor alle seks teorifag blev afholdt parallelt, til korte, intense undervisningsforløb efterfulgt af gruppebaserede, problemorienterede projekter med hurtig evaluering og feedback.

Før ændringen af strukturen skulle de studerende først anvende de tilegnede færdigheder i semesterprøver ved afslutning af semestrene. Nu skal de flere gange i hvert semester lave et projekt umiddelbart efter et kort teoriforløb (se første semester som eksempel i boks 15 nedenfor). I projekterne skal de studerende anvende viden fra det netop overståede teoriforløb og skabe et konkret produkt – typisk et computerspil. Ideen er at forbedre de studerendes evne til at omsætte viden til praksis og gøre det mere gennemsigtigt for de studerende at se værdien af den viden, de bliver bedt om at tilegne sig.

BOKS 14: UDVIKLINGSPROJEKTET KORT FORTALT

Undervisningsstruktur med kort vej fra teori til praksis og produkt

Institution: EA Dania
Uddannelse(r): datamatikeruddannelsen på EA Dania i Grenaa
Antal studerende, der er omfattet: ca. 180 studerende
Igangsat: efter sommerferien 2013

Kort om projektet:
EA Dania omstrukturerede i 2013 datamatikeruddannelsen med det formål at mindske afstanden imellem teori og praksis. Eksisterende undervisning blev omlagt til korte, intense undervisningsforløb efterfulgt af gruppebaserede, praktiske, problemorienterede projekter med hurtig, formel evaluering i stedet for at ligge som fortløbende forløb igennem hele semesteret. Den nye struktur kaldes HAGI-modellen. HAGI står for de fire principper i modellen: Handling, Artefakt, Gennemsigtighed og Inklusivitet. Lektor Mikkel Lodahl har været primus motor på udvikling af modellen.

Hvorfor blev projektet igangsat?:
- For at mindske afstanden mellem teori og praksis
- For at øge de studerendes studiemotivation og selvstændighed
- For at øge de studerendes arbejdsmarkedsparathed og vilje til entreprenørskab
- For at skabe større studieintensitet og mindre frafald.

Økonomien:
Projektet er finansieret via de almindelige uddannelses- og driftsmidler. Der blev brugt en del udviklingstimer på det i starten fra alle fem undervisere tilknyttet datamatikeruddannelsen, men herudover er der ikke ekstra udgifter.

Efter projekterne får de studerende så hurtigt som muligt feedback i form af en skriftlig evaluering af deres produkt. Den skriftlige evaluering af projekterne er typisk opdelt i tre adskilte kategorier i stedet for en samlet karakter og indeholder både en vejledende score for hver kategori fra 1-5 samt begrundelser for scorerne. Kategorierne varierer. I et spiludviklingsprojekt kunne det fx være kodestruktur, dokumentationsniveau og spilbarhed. Denne opdeling af feedbacken i kategorier begrænser de studerendes tendens til at fokusere på et uproduktivt karakterræs. Den mere konkrete feedback kan i højere grad bruges af de studerende som et værktøj i deres læringsproces, end en enkelt karakter kan. Den løbende feedback har også som sidegevinst, at den er med til at holde de studerendes studiemotivation gennem semesteret ved lige.

En uges træning i studieformen

Ledelse og undervisere på datamatikeruddannelsen i Grenaa er meget bevidste om, at det ikke er nemt at få deres ofte introverte studerende til at arbejde sammen i grupper. Derfor dedikeres en hel uge tidligt efter studiestart til at træne de studerende i studieformen. Evnerne til studieteknik og håndteringen af gruppedynamikker opøves, og de studerende præsenteres for forventningen om, at de nu skal være selvstændige studerende i stedet for elever:

"Ja, det var der i den første uge på uddannelsen [vejledning i, hvordan de studerende bør planlægge deres tid]. Vi havde et fag, de kaldte Studium Generale: hvordan arbejder man i et studiemiljø, hvor det at studere skal opfattes som et fuldtidsjob, selvom man ikke hele tiden har klasseundervisning, hvordan arbejder man sammen med andre, etc.?"
Datamatikerstuderende

Ud over Studium Generale-ugen er det en vigtig pointe, at den allerførste uge på studiet er en projektuge. Det er undervisernes og ledelsens erfaring, at det er meget vigtigt for de studerende, at de finder ud af, at de er studerende allerede fra dag et. De studerende "kastes"

BOKS 15: STRUKTUREN – FØRSTE SEMESTER SOM EKSEMPEL

UGE 36	UGE 37	UGE 38	UGE 39-40	UGE 41	UGE 42	UGE 43
Content Design (CD)	**Praktisk projekt, der afprøver teorien fra det foregående fag**	*Studium Generale*	Markedsføring og Økonomi (MØ)	**Praktisk projekt, der afprøver teorien fra det foregående fag**	Udviklingsmetoder (UM)	**Praktisk projekt, der afprøver teorien fra det foregående fag**
UGE 43	**UGE 44**	**UGE 45**	**UGE 46-47**	**UGE 48-49**	**UGE 50-51**	
Basisprogrammering (BP)	**Praktisk projekt, der afprøver teorien fra det foregående fag**	Matematik (MAT)	Objektorienteret Programmering (OP)	**Praktisk projekt, der afprøver teorien fra det foregående fag**	**Førstesemesterprøve: afprøver teori fra alle fag i et praktisk projekt**	

Kilde: http://www.eadania.dk/campusser/grenaa/#1.
Note: Projekter er markeret med fed, Studium Generale er skrevet med kursiv og understregning, mens de seks teoriforløb er skrevet med normal skrift. Før ændringen af undervisningsstrukturen havde de studerende alle seks teorifag samtidig og løbende over hele semesteret. Selvom der var indlagt øvelser i fagene, blev de tilegnede færdigheder i teorifagene først anvendt i førstesemesterprøven og det dertil hørende projekt i uge 51-52.

altså ud i selvstændig opgaveløsning lige med det samme frem for – som man gør andre steder – langsomt at skrue op for selvstændigheden.

Vejlederne er eksterne

Det er ikke kun de studerende, som oplever en ny hverdag. Også underviserne har fået en anden funktion i den nye struktur. De skal nemlig ikke vejlede de studerende i forbindelse med projekterne. De studerende har dog to vejledere tilknyttet hvert projekt. Procesvejlederen er en ekstern fra erhvervslivet og ofte tidligere studerende, mens den tekniske vejleder oftest er en ældre studerende og ellers en underviser, der ikke har undervist i modulet tilknyttet projektet. Både ledelsen, undervisere og studerende giver udtryk for, at det har været godt at afkoble underviserne fra deres rolle som dem, der vurderer de studerende. Det forklarer en underviser således:

> Det fungerer godt, at det ikke er underviseren, de skal stå til ansvar over for. Det har mange fordele, at vi ikke stiller forventninger. 'Hvad vil underviseren have?' Det er de opflasket med at tænke i fra folkeskolen og på ungdomsuddannelserne.
>
> Underviser

Vejledningen foregår i stedet, ved at det er obligatorisk at mødes med procesvejlederen hver uge i projektfaserne. Procesvejlederen skal spørge ind til de studerendes udvikling i forhold til de konkrete læringsmål til hvert projekt. Hvis de studerende ikke møder op,

eller procesvejlederen vurderer, at de studerende i en projektgruppe ikke har arbejdet tilstrækkeligt siden sidste procesvejledermøde, bliver de studerende herefter kaldt op til en studiesamtale. Den tekniske vejleder skal de studerende derimod selv opsøge, hvis de har behov for faglig eller teknisk hjælp. Fx til spørgsmål som "hvordan løser jeg den her tekniske problemstilling?" eller "hvordan skal jeg forstå det her læringsmål?"

Nye typer vejledere motiverer de studerende
Fokus på gruppearbejde og den tilknyttede procesvejleder har gjort det sværere for de studerende ikke at lave deres ting eller komme for sent. De studerende skal nemlig stå til ansvar over for procesvejlederne, der ofte er selvstændige erhvervsdrivende, og over for andre studerende i deres projektgruppe – og det motiverer!

"Jeg er rimeligt motiveret selv, men fedt, at man også har ansvar for andre – det giver et boost. Man er nødt til at gøre det for de andre – man skal ikke skuffe dem."
Datamatikerstuderende

Andre uddannelser vil afprøve den nye struktur
Den nye undervisningsstruktur opfattes som en stor succes af både ledelsen og undervisere på datamatikeruddannelsen på EA Dania i Grenaa. De forsøger derfor nu at overføre modellen til multimediedesigneruddannelsen. Selvom der selvfølgelig skal ske en tilpasning, alt efter hvilken uddannelse modellen bliver indført på, så kan principperne i modellen bruges på de fleste uddannelser.

Hvis undervisningsstrukturen skal laves helt om, som de har gjort på datamatikeruddannelsen i Grenaa, har Jonatan Yde et godt råd:

> Det er vigtigt at gå all in. Gør man noget halvt, virker det ikke. De studerende skal også forstå signalet: Hvordan er man studerende på det her sted?
> Jonatan Yde, campuschef

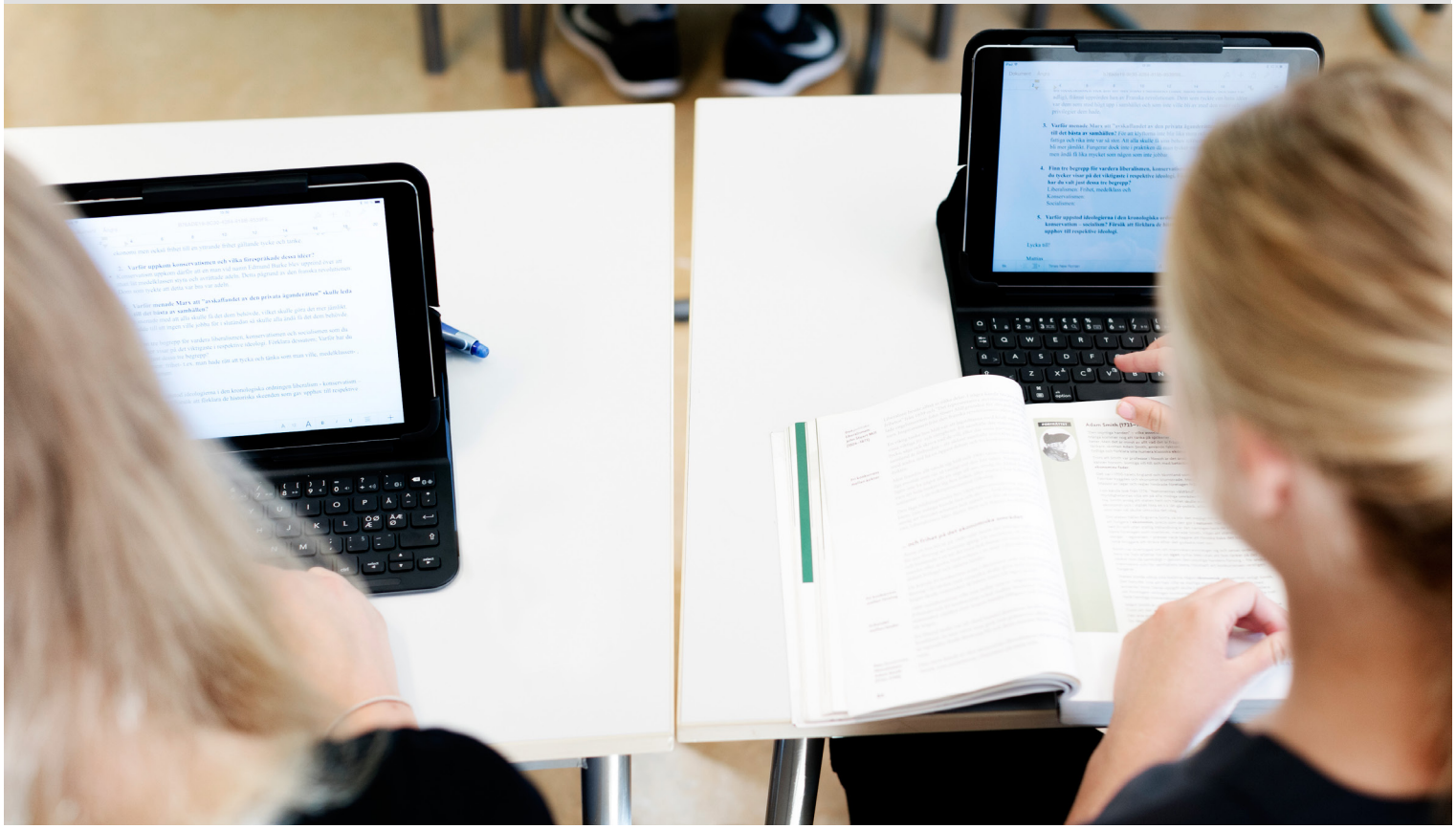

4. Monitorering af studieintensitet sikrer værdifuld viden til udvikling af uddannelserne

ECTS-point er ikke alene et tidsestimat, men også et mål for de studerendes forventede læringsudbytte. For at sikre, at de studerende opnår det forventede læringsudbytte, er det derfor vigtigt, at uddannelsesinstitutionerne monitorerer de studerendes tidsforbrug. I dette kapitel dykker vi ned i metoderne og præsenterer forskellige tilgange til monitorering af studieintensitet.

Hvorfor er det vigtigt at monitorere studieintensitet?

Studieintensitet er en vigtig indikator for de studerendes motivation. En motiveret studerende vil typisk bruge længere tid på at studere og være tilbøjelig til at have et større læringsudbytte. Omvendt vil en lav studieintensitet oftest være en indikation på, at den studerende ikke opnår det potentielle læringsudbytte. Det er derfor vigtigt, at uddannelsesinstitutionerne monitorerer de studerendes tidsforbrug og anvender denne viden til udvikling af uddannelserne.[20]

Det fremgår af ECTS Users' Guide, at institutionerne løbende bør monitorere, om der er overensstemmelse mellem tildelingen af ECTS-point og de studerendes arbejdsbyrde på deres forskellige uddannelser. Institutionernes monitorering skal afdække, hvorvidt de studerende bruger det nødvendige antal timer. Hvert kursus er tildelt et bestemt antal ECTS-point, som angiver, hvor mange timer en gennemsnitlig studerende skal bruge på det enkelte kursus. 1 ECTS-point svarer til mellem 25 og 28 timer, og arbejdsbyrden på fx et 10-ECTS-pointskursus er dermed 250-280 timer til undervisning, forberedelse og eksamen.

Monitoreringen bør ifølge ECTS Users' Guide som minimum indeholde feedback fra undervisere og studerende. Denne formulering giver i udgangspunktet institutionerne frihed til selv at bestemme, hvordan viden om studieaktiviteten skal indsamles.

Forskellige metoder til monitorering

ECTS Users' Guide fastsætter ingen retningslinjer for, hvordan studieintensiteten skal måles. Institutionerne har dermed en vis frihed med hensyn til, hvordan de monitorerer studieintensitet. Ligeledes er ECTS-point udelukkende et udtryk for det totale antal timer, den studerende forventes at bruge på forberedelse, undervisning, eksamen etc., og ikke et udtryk for det gennemsnitlige antal timer om ugen.

Den hyppigste metode til at monitorere studieintensitet er spørgeskemaer, fx årlige trivselsmålinger eller undervisningsevalueringer. Der er forskellige måder at spørge ind til studieintensitet på i spørgeskemaundersøgelser, herunder:

- Hvor mange timer har du i gennemsnit anvendt på dette kursus?
- Tænk tilbage på den sidste uge. Hvor mange timer brugte du på dit studie?

Andet spørgsmål er ofte efterfulgt af et spørgsmål om, hvorvidt den studerende vil betegne det som en typisk uge.

Løbende journalisering af anvendte timer er en anden og mere omfattende metode. Her noterer de studerende hver uge, hvor mange timer de har anvendt på hhv. undervisning og forberedelse. Typisk udføres journalisering over en enkelt uge, men der er også eksempler på forsøg, der har varet et helt semester[21].

[20] *EVA, 2014: 54.*

[21] *Ruiz-Gallado et al., 2010: 620.*

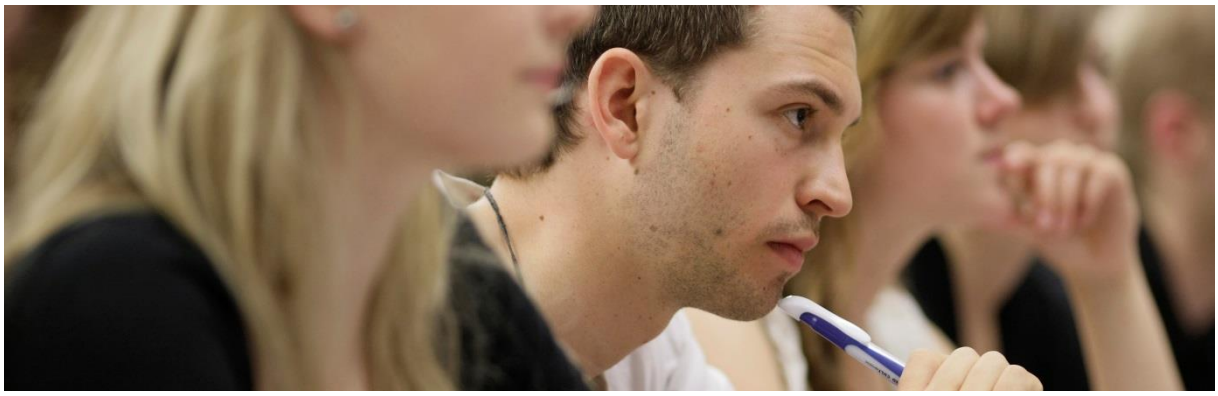

Tidsmålinger er forbundet med usikkerhed

Forskningen viser, at monitorering af tid i spørgeskemaer kan være forbundet med forskellige former for usikkerhed.

Uanset hvilken metode man anvender, er det de studerendes egen vurdering af, hvor meget tid de har brugt, der anvendes. Det kan være svært for de studerende at vurdere, hvor meget tid de i gennemsnit bruger, da deres tidsforbrug ofte vil svinge op og ned. Dette kan særligt give udfordringer i form af fx overrapportering.[22] Overrapportering er et kendt fænomen inden for tidsundersøgelse. Fx viser Rockwool Fondens undersøgelse af danskernes egen vurdering af deres arbejdstid og den reelle arbejdstid, at vi ofte overestimerer vores arbejdstid.[23]

Der er forskellige forhold, som påvirker de studerendes afrapportering, og som kan føre til overrapportering. Det er bl.a. forhold som den studerendes opfattelse af kursets sværhedsgrad, motivation for kurset mv.[24] På trods af dette viser det meste forskning, at selvrapportering stadig er en forholdsvis valid metode.[25]

En anden usikkerhed er forbundet med selve operationaliseringen af de forskellige tidskategorier, som de studerende skal udfylde. Det gælder selvfølgelig kun der, hvor de studerende ikke kun skal angive det samlede antal gennemsnitlige timer, men fordele timerne på forskellige kategorier, fx undervisning og forberedelse. I det omfang man er interesseret i, at de studerende skelner mellem forskellige kategorier, er det vigtigt, at de studerende forstår, hvilke aktiviteter hver kategori indeholder. Undervisning organiseres og omtales forskelligt, hvorfor der kan forekomme overlap i de studerendes forståelse. Fx praktiseres der på nogle universitetsuddannelser lektiecafelignende arrangementer, hvor studerende forbereder sig selvstændigt, mens en underviser er til stede i lokalet[26], og det er vigtigt, at de studerende ved, hvor tid brugt på sådanne aktiviteter skal placeres. Det leder videre til en anden pointe, nemlig at måden at spørge ind til tidsforbruget på og kategorisering af tid kan gøre det svært at sammenligne forskellige institutioners målinger af studieintensitet. En sådan sammenligning forudsætter samme operationalisering og ens spørgsmålsformulering.

Journalisering er en omfattende metode

Journalisering af timer, hvor de studerende i en eller flere givne uger noterer de timer, de bruger på forskellige studieaktiviteter, er som nævnt en mere omfattende metode. Fordelen er, at den kan give et mere realistisk billede af de studerendes reelle tidsforbrug. En af usikkerhederne forbundet med metoden er dog, at de studerendes afrapportering i høj grad afhænger af, hvornår på semesteret tidsregistreringen foretages, da de studerendes tidsforbrug kan variere markant. En mulig løsning på dette er at supplere med en måling af den gennemsnitlige studieintensitet.

Cases:

Måling af studieintensitet på professionshøjskolerne og erhvervsakademierne

Studiebarometeret i Norge

[22] *Rockwool Fondens Forskningsenhed, 2012; Garmendia et al., 2008: 469.*
[23] *Rockwool Fondens Forskningsenhed 2012.*
[24] *Ruiz-Gallardo et al. 2011.*
[25] *Ruiz-Gallardo et al. 2011.*

[26] *Hermann et al. 2015.*

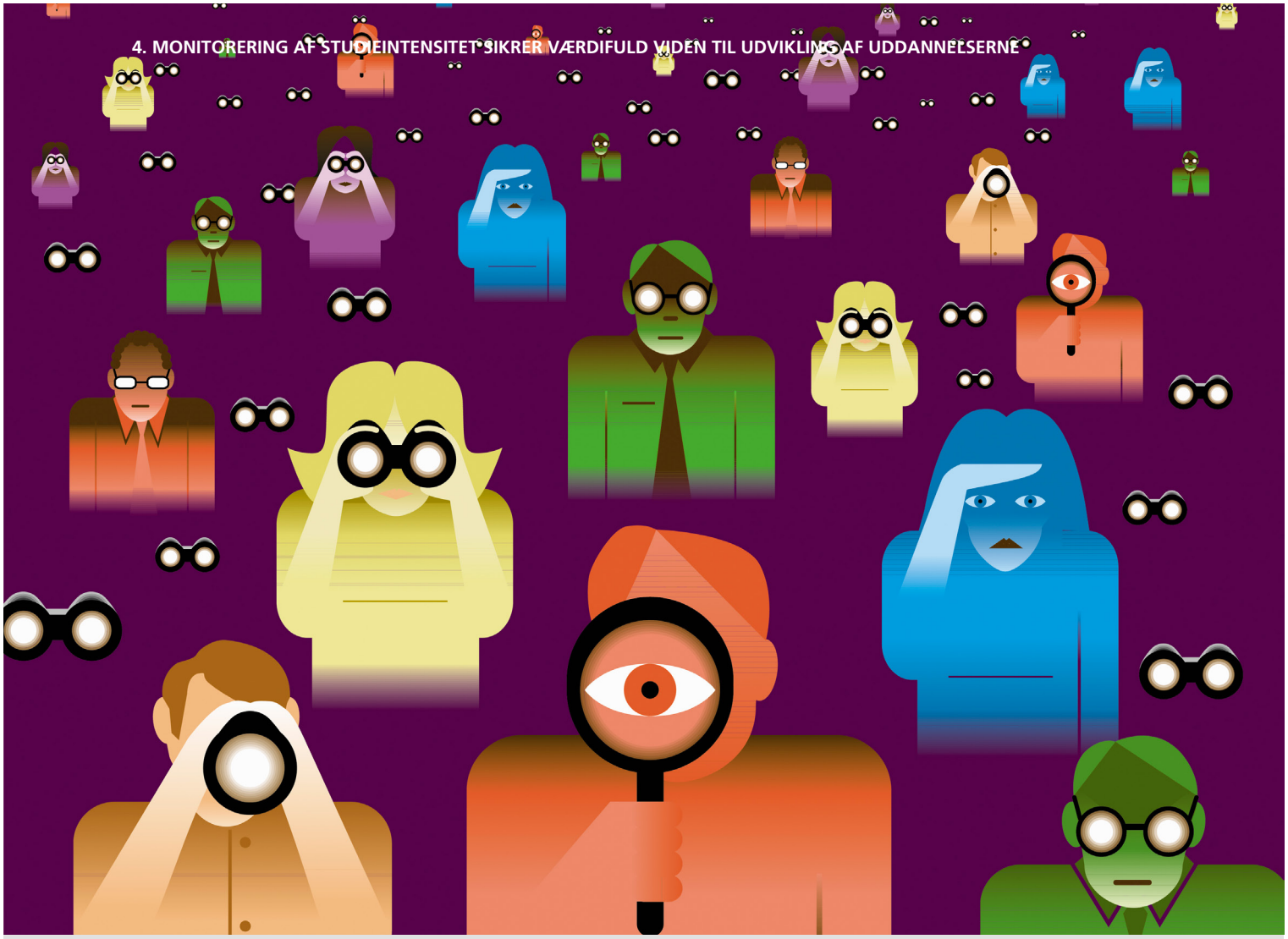

Måling af studieintensitet på professionshøjskolerne og erhvervsakademierne

Professionshøjskolerne og erhvervsakademierne gennemfører hvert år en studentertilfredshedsundersøgelse blandt alle studerende. Et af parametrene i undersøgelsen er studieintensitet.

Årlige studentertilfredshedsundersøgelsen
Erhvervsakademierne og professionshøjskolerne gennemfører hvert år en national studentertilfredshedsundersøgelse, der måler de studerendes studieglæde, udbytte og loyalitet. Fordelen ved en undersøgelse på nationalt plan er, at uddannelserne kan måle sig med hinanden, da det er samme spørgsmål, de studerende svarer på, på tværs af institutionerne. Der er dog tale om to separate undersøgelser, en for professionshøjskolerne og en for erhvervsakademierne.[27]

Studieintensitet indgår som et parameter i tilfredshedsundersøgelsen. Undersøgelsen dækker de studerendes tidsforbrug til både at studere og at arbejde. Erhvervsakademierne og professionshøjskolerne måler studieintensitet på to forskellige måder, jf. boksen nedenfor.

[27] *Tidligere (i 2012) var det den samme tilfredshedsundersøgelse for både professionshøjskoler og erhvervsakademier. I den nyeste er datagrundlaget adskilt.*

BOKS 17: SPØRGSMÅLSBATTERIER, PROFESSIONSHØJSKOLER OG ERHVERVSAKADEMIER VEDRØRENDE TIDSBRUG

Spørgsmål til studieaktivitet på professionshøjskoler, 2015
Hvor mange timer om ugen bruger du gennemsnitligt på:

Undervisning og studieaktivitet i forbindelse hermed (fx forelæsning, holdtimer, øvelsestimer, praktik/klinikforhold, vejledning, gruppearbejde og eksamen)? Forberedelse tælles ikke med. _____ timer

Forberedelse til undervisning og eksamen (fx læsegruppe, opgaveskrivning alene eller i en gruppe, litteratursøgning)? _____ timer

Erhvervsarbejde (både lønnet og frivilligt arbejde)? _____ timer

Spørgsmål til antal timer om ugen på erhvervsakademier under egen indsats, 2015
Hvor mange timer om ugen bruger du gennemsnitligt på:

Dit studie, alt inkl. (dvs. undervisning og forberedelse mv.)? _____ timer

Erhvervsarbejde (både lønnet og frivilligt arbejde)? _____ timer

Operationalisering af studieaktivitetsmodellen

I forbindelse med indførelsen af studieaktivitetsmodellen (for mere information, se casen "Professionshøjskolerne: Introduktion til studieaktivitetsmodellen") blev spørgsmålene vedrørende studieaktivitet i tilfredshedsundersøgelsen ændret. Kvalitetschef for UCSJ Christian Moldt fortæller, at det ved udformningen af spørgsmålene har været intentionen at lægge sig tæt op ad studieaktivitetsmodellen. De fire kategorier for studieaktivitet afdækkes via to spørgsmål, idet professionshøjskolerne i målingen har valgt at skelne mellem, om det er studieaktivitet initieret af underviseren, eller om det er initieret af den studerende selv:

Hver fjerde har højere studieintensitet end normeret

Professionshøjskolernes seneste måling viser, at over halvdelen af de studerende bruger 36 timer eller mere om ugen på deres studie, og næsten en fjerdedel af de studerende bruger mere tid på studiet, end hvad 30 ECTS-point er normeret til, jf. figur 4. Målingen indikerer altså, at indførelsen af studieaktivitetsmodellen, der løbende blev rullet ud på alle professionshøjskoler i 2013-2014, kan have haft en effekt på de studerendes studieintensitet. Dog tilføjer Christian Moldt, at det er svært at opgøre studieaktiviteten præcist, og professionshøjskolerne overvejer løbende, om spørgemetoden kan forbedres.

Sammenligner man studieintensiteten de seneste to år for erhvervsakademierne, er der ikke sket en større forandring i antallet af timer brugt på studiet.[28]

Værktøj til at forbedre uddannelserne

Tilfredshedsundersøgelsen udføres af analyseinstituttet Ennova, som leverer en rapport, hvor den enkelte institutions resultater er benchmarket op mod de øvrige professionshøjskoler eller erhvervsakademier. Analyserne indeholdt i rapporterne hjælper uddannelsesinstitutionen i dialogen om:

- Early warning – dvs. "har vi et problem?"
- At identificere ændringer i de studerendes opfattelser – dvs. "gør vi det rigtige?"
- At identificere de områder, der betyder noget for de studerendes studieglæde, udbytte og loyalitet – dvs. "hvordan kommer vi videre?"
- At evaluere forbedringsinitiativer – dvs. "gjorde vi det rigtigt?".

[28] *Det er ikke muligt at sammenligne længere tilbage end 2013, da tidsintervallerne er væsentligt anderledes.*

FIGUR 4: DE STUDERENDE PÅ PROFESSIONSHØJSKOLER GENNEMSNITLIGE TIMEFORBRUG ER STEGET

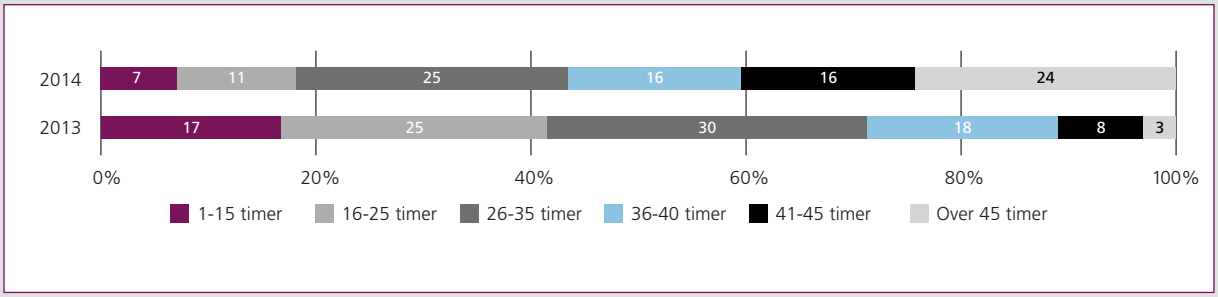

Kilde: Ennovas studentertilfredshedsundersøgelse på professionshøjskolerne, 2013 og 2014.
Note: Bemærk, at intervallerne er forskellige fra 2013 til 2014. Intervallerne fra 2014 er lagt sammen, så de svarer til dem fra 2013, dog er de forbundet med en vis fejlmargin.

På UCSJ bliver studentertilfredshedsundersøgelsen brugt aktivt i institutionens generelle kvalitetsarbejde. Professionshøjskolerne får ud over rapporten også rådata fra undersøgelsen, som de selv kan arbejde videre med. Kvalitetsafdelingen på UCSJ behandler selv de data, den får fra Ennova. Fx undersøger de, hvilke konkrete punkter de skal gøre uddannelserne opmærksomme på, herunder hvilke områder uddannelserne med fordel kan reflektere over. Resultaterne sendes derefter til både uddannelserne og ledelsen. De bliver dermed brugt både decentralt og centralt.

Tilfredshedsundersøgelsen er en del af det overordnede kvalitetsarbejde på uddannelserne og indgår som nøgletal i de enkelte kvalitetsrapporter samt i deres status og udviklingsplaner på de enkelte uddannelser:

> Det giver os et helt uvurderligt datagrundlag til at vurdere, hvordan det går på en given uddannelse. Når de her data fra Ennova sammenholdes med karaktergivning, frafald og karakterløft, [...] kan vi se på uddannelsen fra forskellige vinkler.
>
> Christian Moldt, kvalitetschef, UCSJ

Tidligere har UCSJ haft svært ved at bruge tilfredshedsundersøgelsen aktivt på de enkelte uddannelser, men efter at den er blevet en integreret del af det centrale ledelsesarbejde, er der kommet et effektivt og godt samarbejde om resultaterne ud af det. Bl.a. gennemføres der opsamlingsmøder imellem uddannelserne og ledelsen, hvor resultaterne drøftes.

Studieintensitet er et af nøgletallene, som uddannelserne ser nærmere på, men det er dog ikke et parameter, UCSJ har arbejdet specielt intensivt med endnu, bl.a. pga. skiftende operationaliseringer af spørgsmålene vedrørende tidsforbrug. De bliver derfor primært brugt i sammenligningen med andre uddannelser for at få en ide om, hvor de ligger:

"Det er lidt tricky, om opgørelserne af tidsforbrug er valide, men ideen om at spørge hertil er god. Det er værdifuldt, at man kan benchmarke med uddannelsens tidligere resultater, med andre uddannelser på institutionen og med tilsvarende uddannelser på andre institutioner. Det giver værdifulde informationer."
Christian Moldt, kvalitetschef, UCSJ

UCSJ ønsker fremover at arbejde mere med de kvantitative data om de studerendes tidsforbrug, da det er en vigtig del med hensyn til at sikre, at de studerendes studieaktivitet svarer til uddannelsens ECTS-point. Derudover fortæller Christian Moldt, at øget studieaktivitet er et mål i UCSJ's udviklingskontrakt. Derudover fortæller Christian Moldt, at øget studieaktivitet er et mål i UCSJ's udviklingskontrakt.

FIGUR 5: EKSEMPEL PÅ TILBAGEMELDING OM PARAMETERET STUDIEGLÆDE I ENNOVA-RAPPORT TIL PROFESSIONSHØJSKOLERNE

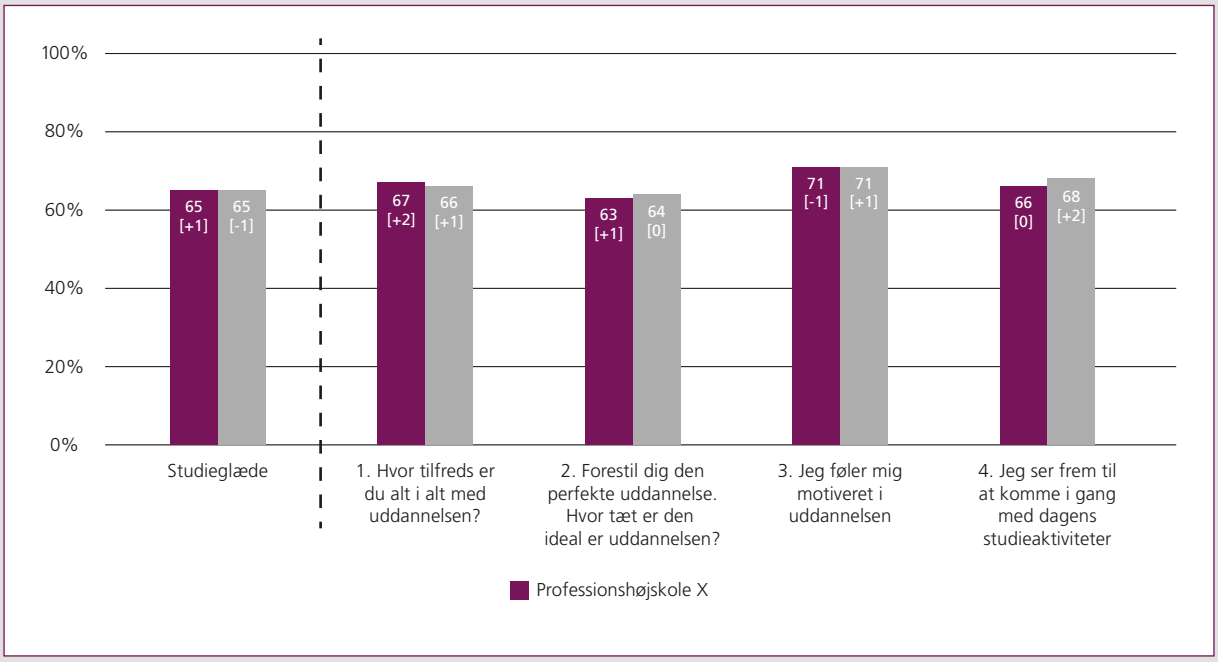

Kilde: Ennovarapport.
Note: Tallet i [] viser udviklingen siden sidste måling.

Studiebarometeret i Norge

Studiebarometeret er en national spørgeskemaundersøgelse blandt de studerende på de videregående uddannelser i Norge. Formålet med studiebarometeret er at kunne sammenligne videregående uddannelser med hinanden, herunder bl.a. de studerendes studieintensitet.

Information om kvalitet

Hvert år gennemfører NOKUT i Norge en national spørgeskemaundersøgelse blandt alle andetårsstuderende på de videregående uddannelser. Det er Kunnskapsdepartementet i Norge, som er initiativtageren til den nationale spørgeskemaundersøgelse, der ser nærmere på uddannelsernes kvalitet inden for ni kategorier:

1 Studie- og læringsmiljø
2 Arbejdslivsrelevans
3 Undervisning og vejledning
4 Vurderingsformer
5 Læringsudbytte
6 Motivation
7 Studieindsats
8 Indflydelse
9 Praksis.

Resultaterne fra undersøgelsen publiceres årligt på hjemmesiden www.studiebarometeret.no, hvor resultaterne er offentligt tilgængelige. Hjemmesiden er bl.a. målrettet nye studerende, der vil søge ind på en videregående uddannelse, og fungerer som et værktøj til at se de nuværende studerendes holdning til og tilfredshed

Kilde: Studiebarometeret.no.

med uddannelsernes kvalitet og sammenligne dem på tværs af institutioner og uddannelser (se billede på side 49).

Det er også intentionen, at uddannelsesinstitutionerne aktivt skal bruge studiebarometeret til at forbedre deres uddannelser. Uddannelserne modtager hvert år en rapport med resultaterne fra deres uddannelse samt anonymiseret rådata til brug i den interne kvalitetssikring.

Studiebarometeret – et politisk redskab
Studiebarometeret er også et politisk redskab. Det er bl.a. blevet anvendt til budgetforslag og forskellige ændringer på det videregående område:

FAKTA

Spørgeskemaet sendes ud til alle andetårs bachelor- og kandidatstuderende på alle videregående uddannelser.

Ca. 25.000 ud af 58.000 studerende, der dækker 58 uddannelsesinstitutioner, svarede på spørgeskemaet i 2014, hvilket svarer til en svarprocent på 42.

Undersøgelsen igangsættes hvert år omkring oktober og offentligøres i februar, før der er ansøgningsfrist til de videregående uddannelser.

FAKTA

NOKUT er kompetencecenter og tilsynsmyndighed for uddannelser ved norske universiteter, høyskoler og fagskoler. De godkender nye uddannelser og fører tilsyn med omkring 4.000 uddannelser på 190 udbudssteder. NOKUT undersøger, vurderer og sammenligner uddannelseskvalitet, arrangerer konferencer og seminarer om uddannelse og kvalitetsforbedring og driver studiebarometeret og ordningen Sentre for fremragende utdanning (SFU).

"Jeg vil bruke resultatene til å rette klare forventninger til institusjonene om, hva de bør konsentrere kvalitetsarbeidet sitt om."
Den norske kunnskapsminister, Torbjørn Røe Isaksen[29]

Senest blev barometeret anvendt ved fusionen af de videregående uddannelsesinstitutioner, hvor flere universiteter og professionshøjskoler blev lagt sammen. I alt blev der gennemført fire fusioneringer af i alt 11 institutioner. Fusionerne trådte i kraft 1. januar 2016.[30] Og i vurderingen af, hvilke institutioner der skulle fusioneres, opstillede den norske regering ti kvalitetskriterier ud fra bl.a. studiebarometeret. Ud af de ti kvalitetskriterier er studieintensitet et:

> Forskning viser, at krav til studentene og studentenes tidsbruk er blant faktorene, som best forutsier studentenes læring. Studentenes tidsbruk er derfor en indikator, som sier noe om utdanningskvaliteten.
>
> Meld. St. 18: 2014-2015

Studieintensitet er et parameter
Studieintensitet er et parameter i studiebarometeret og undersøges vha. tre spørgsmål om de studerendes tidsforbrug. Helt konkret bliver de studerende bedt om at angive det samlede antal timer brugt på faglige aktiviteter og derefter fordele dem på læringsaktiviteter arrangeret af institutionen (inkl. al undervisning, vejledning og praktik) og selvstudie. De studerende bliver også bedt om at angive det totale antal timer brugt på betalt arbejde og ikke-betalt arbejde (fx frivilligt arbejde). I boks 16 ses kategorisering af tid og de konkrete spørgsmål i spørgeskemaet.

BOKS 16: MÅLING AF STUDIEINTENSITET I STUDIEBAROMETERET 2014[31]

18. TIDSBRUK PÅ FAGLIGE AKTIVITETER

Her ber vi deg fordele din totale studieinnsats.

Anslå hvor mange timer per uke, i gjennimsnitt på dette studiet (ikke medregnet ferier) du bruker på:

Læringsaktiviteter organisert av institusjonen (inkludert all undervisning og vejledning samt praksis hvis relevant):

Egenstudier (inkl. frivilligt studiearbeid med andre studenter)

19. TIDSBRUK PÅ IKKEFAGLIGE AKTIVITETER

Anslå hvor mange timer per uke, i gjennimsnitt på dette studiet (ikke medregnet ferier) du bruker på:

Betalt arbeid

Ubetalt arbeid i tilknytning til studier (tillitsvalgtarbeid, foreningsarbeid, studentmedier e.l.)

Annet ubetalt arbeid (ideelle organisasjoner e.l.)

[29] *Dagens Næringsliv 2014.*
[30] *Meld. St. 18, 2014-2015.*

[31] *Total studieindsats indgår ikke i 2013-undersøgelsen, og spørgsmålsformulering er ændret fra ikke-organiseret studieaktivitet til eget (selv) studie. Desuden er ubetalt arbejde i tilknytning til studiet og andet tilføjet i spørgeskemaet i 2014. Derudover skrev de selv et tal hver, hvor de i 2013 skulle vælge et tal fra en rullemenu.*

FIGUR 6: ØGET SAMLET STUDIEINDSATS FRA 2013 TIL 2014 I GENNEMSNITLIGT ANTAL TIMER OM UGEN

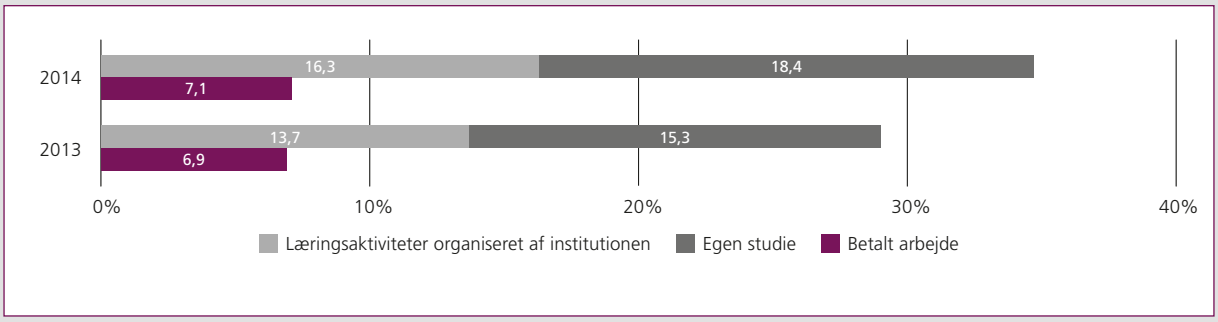

Kilde: Studiebarometeret.no.
Note: Resultaterne fra de to år er ikke direkte sammenlignelige pga. ændringer i svarangivelse fra rullemenu til, at de studerende selv skriver svaret ind. Derudover er der inkluderet et spørgsmål om totalt tidsforbrug inden de forskellige studieaktiviteter. Til slut har man præciseret, at praktik også bør indgå i antallet af timer i forbindelse med læringsaktiviteter organiseret af institutionen.

Den seneste måling viser, at de norske studerende i 2014 i gennemsnit brugte ca. 35 timer om ugen på deres studier. Dette er en stigning på ca. 6 timer fra 2013, jf. figur 6.

Erstatter ikke egne evalueringer

NTNU, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, bruger fortsat egne evalueringer til at måle og sikre kvaliteten på uddannelserne, men forsøger løbende at få data fra studiebarometeret inkluderet i institutionens kvalitetsarbejde, da man anser dem som et godt supplement til de data, institutionen selv indhenter.

Netop studieindsats er et af de parametre, NTNU fremover vil arbejde mere med, da institutionen ser høj studieintensitet som et udtryk for, at undervisningen bidrager til de studerendes selvstændige arbejde for at nå det definerede læringsudbytte, og lav studieintensitet som et tegn på muligt frafald.

NTNU har haft stort fokus på deres kvalitetsarbejde, efter at institutionens kvalitetssystem i første omgang ikke gik igennem akkrediteringen. Efterfølgende er institutionen gået i gang med en lang række tiltag, bl.a. i form af alternative undervisnings- og eksamensmetoder, der skal sikre en højere studieintensitet. Herudover har NTNU indført et nyt studiekvalitetssystem med fokus på at afklare, hvilke roller og hvilket ansvar der ligger hos studieledere, kursusansvarlige og studerende, for at sikre fuldtidsstudie og bedre læring. Resultaterne af institutionens arbejde har kunnet ses i en generel fremgang i de studerendes tidsforbrug fra 2013 til 2014.

Undersøgelsesdesign

Undersøgelsen består af to metodiske elementer:
- Litteraturstudie
- Indsamling og analyse af danske og internationale cases.

A. Litteraturstudie

Undersøgelsen er indledt med et litteraturstudie af danske/skandinaviske og ikke-skandinaviske artikler og rapporter om studieintensitet. Litteratursøgningen blev gennemført i samarbejde med Det Administrative Bibliotek på baggrund af en systematisk søgestrategi, som EVA udarbejdede.

Fokus var todelt: dels på greb og metoder, der er direkte relateret til undervisningen (fx brug af forskellige undervisningsformer, aktivitetskrav, tilrettelæggelse af pensum, antal konfrontationstimer mv.), dels på andre faktorer, der forventes at spille en rolle, som fx generel studiestruktur, den fysiske indretning, det sociale studiemiljø mv.

B. Indsamling og analyse af danske og udenlandske cases

EVA har med afsæt i en række kriterier udvalgt og undersøgt otte danske cases samt en udenlandsk case, hvor uddannelsesinstitutioner eller enkeltuddannelser har igangsat indsatser med det specifikke formål at øge de studerendes studieintensitet (for mere information om udvælgelse, se boks 1). Formålet var at undersøge, hvordan udvalgte danske uddannelsesinstitutioner og enkeltuddannelser arbejder med at tilrettelægge uddannelserne, så de studerende øger deres studieintensitet, og hvordan dette arbejde systematiseres/monitoreres.

For hver af casene er der gennemført interview med projektlederen, en underviser og en studerende. Det fremgår af casebeskrivelserne, hvem der er projektleder på det enkelte projekt/tiltag.

Projektgruppe

Følgende medarbejdere fra EVA har bidraget til projektet:
- Specialkonsulent Dina Celia Madsen (projektleder)
- Specialkonsulent Rikke Skovgaard Andersen
- Evalueringskonsulent Andreas Pihl Kjærsgård
- Chefkonsulent Mia Lange (metodekonsulent)
- Kommunikationskonsulent Emilie Welcher-Ulholm
- Evalueringsmedarbejder Rene Kjær Jensen
- Evalueringsmedarbejder Katrine Merlach Lauritzen.

BOKS 18: SÅDAN HAR VI FUNDET FREM TIL CASENE

Via deskresearch og kontakt til rektorforeningerne og de enkelte videregående uddannelsesinstitutioner, der har gjort erfaringer med tiltag til at øge studieintensiteten, identificerede vi en række mulige cases. Vi har derefter gennemført interview med projektlederen på alle de indrapporterede cases. De endelige cases er udvalgt på baggrund af tre kriterier. Kriterierne havde til formål at sikre en vis bredde i de udvalgte eksempler, så inspirationskataloget har relevans for uddannelsesledere m.fl. fra en bred vifte af videregående uddannelser. Kriterierne er som følger:
- Indsatsens specifikke formål er at øge studieintensiteten. Øget studieintensitet er dermed ikke blot et biprodukt, men hovedformålet med indsatsen.
- Indsatsen har haft en dokumenteret eller oplevet effekt.
- Indsatsen har haft fokus på et eller flere af de tre områder identificeret i litteraturstudiet: den første tid på en videregående uddannelse, rammesætning og undervisnings- og eksamensformer.

Referencer

Baeten, Marlies, Eva Kyndt, Katrien Struyven & Filip Dochy (2010): "Using student-centered learning environments to stimulate deep approaches to learning: Factors encouraging or discouraging their effectiveness" i *Educational Research Review*, vol. 5, 2010 .

DEA (2013): *Motivation og studieintensitet hos universitetsstuderende. En spørgeskemaundersøgelse i Danmark, Sverige, Tyskland og England*. Tænketanken DEA.

Danmarks Evalueringsinstitut (2014): *ECTS på de videregående uddannelser*. Danmarks Evalueringsinstitut.

Danmarks Evalueringsinstitut (2015): *Studenterservicer Universiteternes tilbud til en bredere studentergruppe*. Danmarks Evalueringsinstitut.

Hansen, Lone Koefoed (2015): "Når forberedelse bliver til ejerskab: Studiet foregår mellem undervisningstimerne" i Lotte Rienecker og Peter Stray Jørgensen (red.) (2015): *Universitetspædagogiske praksisser*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Hattie, J. (2009): *Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analysis Relating to Learning*. New York: Routledge.

Herrmann, Kim Jesper, Anna Bager-Elsborg, Inger Borch Hansen & Rasmus Nielsen (2015): "Mere undervisning, større studieintensitet? En multilevelanalyse af 7.917 studerendes tidsforbrug" i *Dansk Universitetspædagogiske Tidsskrift*, årgang 10, nr. 18, 2015.

Kolari, S., C. Savander-Ranne & E.-L. Viskari (2006): "Do our engineering student spend enough time studying?" i *European Journal of Engieering Education*, vol. 31, no. 5.

Kvalitetsudvalget (Udvalget for Kvalitet og Relevans i de Videregående Uddannelser) (2014): *Høje mål: fremragende undervisning i videregående uddannelser.* Kvalitetsudvalget.

Kyndt, Eva, Filip Dochy, Katrien Struyven & Educardo Cascallar (2011): "The direct and indirect effect of motivation for learning on students' approaches to learning through the perceptions of workload and task complexity" i *Higher Education Research & Development, 30:2.*

Kyndt, Eva, Inneke Berghmans, Filip Dochy & Lydwin Bulckens (2014) "'Time is not enough.' Workload in higher education: a student perspective" i *Higher Education Research & Development, 33:4.*

Leese, Maggie (2010): "Bridging the gap: supporting student transitions into higher education" i *Journal of Further and Higher Education*, 34:2, 239-251.

Meriläinen, Matti (2014): "Factors affecting study-related bournout among Finnish university students: teaching-learning environment, achievement motivation and the meaning of life" i *Quality in Higher Education*, 20:3.

Nicol, David (2009): "Assessment for learner self-regulation: enhancing achievement in the first year using learning technologies" i *Assessment & Evaluation in Higher Education vol. 34, no. 3, June 2009*.

Borgen, Solveig T. (2014): *Studiebarometeret 2013: undervisningsformer og studieinnsats*. NOKUT.

Rockwool Fondens Forskningsenhed, nyhedsbrev, juni (2012): "Vi synes, at vi arbejder mere, men faktisk arbejder vi mindre", senest besøgt 18.1.2016 http://da.rff.rw-fonden.inforce.dk/files/RFF-site/Publikations%20upload/Newsletters/Dansk/Nyhedsbrev%20Juni%202012.pdf

Ruiz-Gallado, José-Reyes, Santiago Castaño, Juan J. Gómez-Alday & Arturo Valdés (2011): "Assessing student workload in Problem Based Learning: Relationships among teaching method, student workload and achievement. A case study in Natural Sciences" i *Teaching and Teachers Education*, vol. 27.

Ruohoniemi Mirja & Sari Lindblom-Ylänne (2009): "Students' experiences concerning course workload and factors enhancing and impeding their learning – a useful resource for quality enhancement in teaching and curriculum planning" i *International Journal for Academic Development*, 14:1, 69-8.

Scully, Glennda & Rosemary Kerr (2008): "Student Workload and Assessment: Strategies to Manage Expectations and Inform Curriculum Development" i *Accounting Education*, 23:5.

Trowler, Vicki (2010): *Student engagement literature review*. Department of Educational Research. Lancaster University.

Varunki, Maaret, Nina Katajavuori & Liisa Postareff (2015): "First-year students' approaches to learning, and factors related to change or stability in their deep approach during a pharmacy course" i *Studies in Higher Education*, 2015.

Whitelock, Denise Mary Thorpe & Rebecca Galley (2015): "Student workload: a case study of its significance, evaluation and management at the Open University" I *Distance Education*.

DANMARKS EVALUERINGSINSTITUT

Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 35 55 01 01
E eva@eva.dk
H www.eva.dk

Danmarks Evalueringsinstitut udforsker og udvikler kvaliteten af dagtilbud for børn, skoler og uddannelser. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

Læs mere om EVA på vores hjemmeside, www.eva.dk. Her kan du også downloade alle EVA's udgivelser – trykte eksemplarer kan bestilles via en boghandler.

Styrk de studerendes udbytte
© 2016 Danmarks Evalueringsinstitut

Foto
Gitte Sofie Hansen, Scanpix, Søren Svendsen, Thomas Søndergaard, POLFOTO

Infografik
Ferdio

Tryk
Rosendahls

Eftertryk med kildeangivelse er tilladt

Bestilles hos:
Alle boghandlere
40,- kr. inkl. moms

ISBN: 978-87-7958-906-3